

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ VLIV MÉDIÍ NA DĚTI A
MLÁDEŽ**

Autor práce: Martin Krpelan, Dis.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Františku Šnitrovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KRPELAN, M. *Pozitivní a negativní vliv médií na děti a mládež: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 81 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. František Šnitr.

Klíčová slova: média, děti, mládež, vliv médií

Bakalářská práce přibližuje druhy médií, se kterými se děti a mládež mohou setkávat. Tato média dělí podle účelu tvorby informace, kterou tvůrci prostřednictvím médií odesílají příjemci. Dále podle technologií, které k nim umožňují přístup. Vymezuje a přibližuje stanovené věkové skupiny: předškolního věku, mladšího školního věku, staršího školního věku, středoškolského věku a mladé dospělé, spadající do kategorie dětí a mládeže. Pomocí zjištěných skutečností od zástupců jednotlivých věkových skupin a odborníků, kteří s nimi pracují, zjišťuje, analyzuje a vyhodnocuje vliv, které na děti a mládež média mají a jakým způsobem ovlivňují trávení volného času a volbu povolání v dospělosti. Na závěr stanoví hypotézu možného řešení optimalizace stavu. Práce vychází z odborné teorie, vlastního průzkumu mezi dětmi a mládeží a z vyjádření odborníků, kteří s nimi pracují.

ABSTRACT

KRPELAN, M.: *Positive and negative influence of media on children and youth: Bachelor thesis* České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2017. 79 p. Supervisor : Mgr. František Šnitr.

Key words: media, children, youth, media influence

The bachelor thesis is focused on types of media that children and teenagers can meet. The media are divided according to their purpose of information sent to the receivers. Then according to their technology that allows access to them. The work defines and determines the following age groups of children and teenagers: pre-school age, young school age, old school age, secondary school age and young adults. The work finds out, analyses and evaluates the impact how children spent time and how they choose their future employment. All the work is based on the research made among children and people that work with them.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Média.....	10
2.1 Historie médií	12
2.2 Dělení médií	14
2.2.1 Dělení podle účelu médií	14
2.2.2 Dělení dle technologie.....	18
3 Děti a mládež.....	21
3.1 Rozdělení dětí a mládeže do jednotlivých skupin	25
3.1.1 Děti předškolního věku 0 – 6 let	25
3.1.2 Děti mladšího školního věku 6 – 11 let.....	26
3.1.3 Děti staršího školního věku 11 – 15 let.....	27
3.1.4 Středoškolský věk 15 – 19 let	28
3.1.5 Zvláštní skupina - mladí dospělí 19 – 24 let	28
4 Cíl praktické části.....	30
5 Průzkum mezi dětmi a mládeží	31
5.1 Předškolní věk 0 – 6 let	32
5.2 Mladší školní věk 6 – 11 let	33
5.3 Starší školní věk 11 – 15 let	34
5.4 Středoškolský věk 15 – 19 let.....	35
5.5 Vyhodnocení	36
6 Osobní zkušenosti odborníků.....	38
6.1 Předškolní věk 0 – 6 let	39
6.2 Mladší školní věk 6-11 let	41
6.3 Starší školní věk 11 – 15 let	44
6.4 Středoškolský věk 15 – 19 let.....	48
6.5 Sociální pracovníce	50

7	Vliv médií na děti a mládež	53
7.1	Pozitivní vliv	53
7.2	Negativní vliv	54
7.3	Vliv médi na budoucí povolání	54
7.4	Vliv médií na trávení volného času	55
7.5	Porovnání pohledu dětí, mládeže a odborníků na média.....	57
8	Hypotéza optimalizace	58
	Závěr	60
	Seznam použitých zdrojů	62
	Seznam tabulek a grafů	64
	Přílohy	65

Úvod

Díky rozvoji techniky se stala média každodenní součástí našeho života. Setkáváme se s nimi ve škole, v zaměstnání, doma i na veřejných místech. V mnoha ohledech nám usnadňují práci a přinášejí zábavu. Umožňují nám snadnou vzdálenou komunikaci, zjednodušují studium i pracovní postupy. Velkou měrou se také podílejí na volnočasových aktivitách. Mají však i mnohé stinné stránky, které se negativně podepisují na myšlení a chování člověka. Tyto negativní vlivy je důležité nepřehlížet, zejména u dětí a mládeže. Tato skupina je vzhledem ke své nezkušenosti a nevědomosti snadno ovlivnitelná a manipulovatelná. Proto je důležité vliv médií analyzovat a snažit se odstranit nebo alespoň minimalizovat jejich negativní dopady. To by měly činit jak za ně odpovědné osoby, zpravidla rodiče, tak i Ti, kteří se podílejí na jejich vzdělávání, čili učitelé. Lhostejná by však neměla být celá společnost.

Toto téma jsem si vybral, protože se ve svém volném čase zabývám psychologií chování lidí. V poslední době si všímám, že děti a mládež bez médií, zejména pak bez mobilního telefonu s připojením na internet a počítače téměř nemůžou být. Tento stav se ukazuje u čím dál mladších dětí, a to už i v předškolním věku. Proto považuji za důležité, aby byla tomuto tématu věnována větší pozornost a byla hledána cesta, jak využívat média v tom správném směru.

Tato bakalářská práce přibližuje vybraná média, se kterými se v běžném životě setkáváme. Ty rozdělujeme dle účelu jejich využití a technologií přenosu. Dále vymezuje věkové skupiny dětí a mládeže a charakterizuje je. Za účelem zjištění jejich vztahu k médiím vyhodnocuje s nimi provedené rozhovory. V rámci jednotlivých věkových skupin přibližuje a vyhodnocuje názory odborníků, kteří s dětmi a mládeží pracují. Na základě zjištěných skutečností popisuje pozitivní a negativní vliv médií, jejich vliv na volbu povolání a volný čas. Porovnává pohled samotných dětí a odborníků. Závěrem stanovuje hypotézu optimalizace stavu.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je přiblížit druhy médií, s kterými se můžeme v běžném životě setkat. Pro další zkoumání vytvořit jednotlivé věkové skupiny a specifikovat je. Dále poukázat na faktory, kterými média ovlivňují společenské chování a osobní vývoj dětí a mládeže a jejich vliv na trávení volného času a následné společenské zařazení v dospělosti. Těchto závěrů dosáhnout na základě zjištěných poznatků od samotných zástupců jednotlivých věkových skupin provedením otevřených rozhovorů a z odborných stanovisek osob, kteří s nimi pracují. Na základě zjištěných skutečností stanovit závěr, zda a jak média jednotlivé věkové skupiny pozitivně nebo negativně ovlivňují a vytvořit hypotézu optimalizace stavu.

2 Média

Pojem „média“ pochází z latinského slova *médium*, tj. prostředník. Většinou je uváděno právě jako množné číslo, čili média. Chápeme je jako zprostředkující prostředky, které jsou nositeli určitého sdělení či informace. Požívají se v různých oborech jako je fyzika, chemie, biologie, výpočetní technologie a jiné.¹ Většina lidí si však pod pojmem média představí sdělovací prostředky.

V této práci chápeme média jako projevy mezilidské, sociální komunikace, čili jako prostředky určená ke komunikaci sloužící jako prostředník mezi dvěma stranami, kdy zprostředkovávají informaci směřující od udělovatele k příjemci, či skupině příjemců, kteří si z ní následně vytváří vlastní podvědomí, a kdy takto získané informace ovlivňují jejich životy. Médii lze v tomto pohledu nazvat jakýkoliv komunikační prostředek, pomocí kterého tvůrce přenese svoji tvorbu příjemci. Média jsou zde tedy vnímána především jako zdroj informací ovlivňující myšlení a chování lidí.

V současné době je často používán také pojem „Masmédia“, neboli masová média. Chápeme je jako hromadné sdělovací prostředky, jejichž cílem je šíření informací směrem k anonymním a heterogenním skupinám, a tím oslovení co největšího počtu příjemců. Do této skupiny spadají všechna média, která mohou být masově reprodukována. Např. knihy, časopisy, letáky, televize, rozhlas, internet, apod. Masmédia mají vícero funkcí, jimiž jsou např. podávat informace, vzdělávat, přesvědčovat, bavit a vychovávat.²

Nynější moderní civilizace by nemohla tak, jak ji známe, bez médií existovat. Díky nim jsou obyvatelstvu předávány nejrůznější informace. Ze strany státní moci mohou být využity k varování obyvatel nebo při organizaci mimořádných událostí. Tato činnost je také upravena v českém právním řádu. Další důležité využití je v systému vzdělávání, ve kterém jsou využívány jak v tištěné tak obrazové podobě. V této oblasti dochází k výraznému vývoji, kdy v posledních letech začínají tištěné výukové materiály nahrazovat elektronické, které jsou distribuovány pomocí informačních technologií.

---

¹ Média, In: cs.wikisofia, [online] Dostupné z <https://wikisofia.cz/wiki/M%C3%A9dia#cite_note-test-1>

² PALÁN, Zdeněk. Hromadné sdělovací prostředky (masmédia). In: ndromedia [online]. [cit. 2002]. Dostupné z <<http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/hromadne-sdelovaci-prostredky-masmedia>>

Jedním z nejvýznamnějších využití médií je ve zpravodajství, čili při poskytování informací veřejnosti o aktuálním dění. V této činnosti existují specializované subjekty, které zjišťují aktuální informace o veřejných i neveřejných záležitostech, shromažďují je a následně postupují prostřednictvím médií, jakými jsou např. denní tisk, informační servery na internetu, rozhlas, televize a jiné, k cílovým příjemcům. Bez jejich využití by se nedaly efektivně šířit, což by mělo významný dopad na každodenní život obyvatelstva. Z důvodu jejich velkého vlivu je také důležité vyhodnocovat jejich objektivnost. Setkáváme se s tzv. mediálními kauzami, které mohou mít pozitivní charakter vnímaný jako kontrolní, kdy je společnost upozorněna na protispolečenskou činnost jednotlivců, kteří pak pod nátlakem masy upustí od svých aktivit, nebo poukáže na jejich trestní stíhání, o jejímž výsledku jsou opět poskytovány informace, které mají následné preventivní účinky. Negativní vliv mohou mít tyto mediální kauzy v případě jejich zneužití, kdy jsou o někom nebo o něčem poskytovány zkreslené informace za účelem poškození a vytvoření negativního pohledu.

Média lze také zneužít k prosazování mocenským tužeb jednotlivců nebo skupin, jejímž prostřednictvím může docházet k zastrašování, poskytování účelových informací a k následné manipulaci s lidmi. V tomto případě usnadňují distribuci informací k široké veřejnosti.

Velký význam mají média v oblasti zábavy. Zde je na jedné straně komerční činnost tvůrců, a na druhé zábava, a do značné míry i výchova příjemců. Toto odvětví zahrnuje využívání velkého množství médií, prostřednictvím kterých jsou distribuovány příjemcům. Jde např. o kina, nosiče obrazu a zvuku (DVD, CD-ROM, FLASH DISK), knihy, internet, fotografie, televize, rozhlas, časopisy a jiné.

K přenesení informací k příjemci jsou média využívána i ze strany komerčních subjektů, a to především k prezentaci nabízených služeb a výrobků, ale také k vyhledávání pracovníků, zajišťování výrobních surovin, ke komunikaci a jiným. Nejčastěji jde o tištěné letáky, billboardy, reklamy ve sdělovacích prostředcích, tzv. masmédiích, i vydávání vlastních časopisů, apod.

Média do značné míry ovlivňují život celé naší společnosti. Díky nim máme informace o tom, co se kde děje, kde se dá co zakoupit, kam vyrazit za rekreaci, poskytují dopravní informace, informace o politické situaci, kurzy měn, atd. Udávají společenský systém, kdy nám ukazují sociální chování při různých společenských

událostech. Také nám ukazují módní trendy v oblékání, účesech, motorismu a v mnoha dalších odvětvích. V negativním nebo pozitivním pohledu vyzdvihují určité osobnosti, které tím dělají tzv. slavnými, čímž ovlivňují jejich společenské postavení.

Jedním z nejdůležitějších vlivů mají média na vývoj a výchovu společnosti, především dětí a mládeže. S médií se setkáváme téměř od svého narození, kdy nás následně každodenně provázejí a do značné míry ovlivňují.

2.1 Historie médií

Samotný proces komunikační, sdělovací či ovlivňovací, byl nedílnou součástí dávných společností. Již ve starém Egyptě můžeme najít první znaky, jak ovlivnit nebo upozornit na prodávané zboží či služby. Tuto formu propagace pak převzali i Římané, kdy si nechávali vyrábět nápisy na hliněné desky či vystavovali dřevěné bedny se zbožím. Za první činnost, která velkou měrou ovlivňuje lidstvo, je považován tisk. Prvotní projev tisku je starověké psaní na hliněné destičky. Tento způsob znázornění informací je nazýváno klínové písmo a mělo formu vytlačovaných znaků, vycházejících z mnohem starších piktogramů. *Piktogram je grafický znak (ideogram) znázorňující pojem nebo sdělení obrazově. Většinou jde o malý a srozumitelný náčrt věci. Mají široké uplatnění vizuální komunikaci (předávání informací) v různých oblastech lidské činnosti. Piktogramy také stály na počátku vývoje písma.*³ Znaky byly otočeny a zjednodušeny, aby se daly znázornit ustálenými tahy rydla, mají obvykle hodnotu slabikovou, ale mohou mít i formu logogramu, tedy celého slova. Skutečný tisk byl podmíněn vynálezem papíru, kdy jej 3 tisíce let př.n.l. vynalezli v Číně. Papír byl vyroben z hedvábných a lněných materiálů. Teprve až roku 105 n.l. změnili materiál na takový, v jaké podobě ho známe dnes. Samotný proces tisku probíhal způsobem, že se text s obrázky vyskládal na dřevěné desky, které se následně otiskly na papír. Evropané tento proces tisku objevují až o tisíc let později než Číňané.

Komunikace se společností a tím i její ovlivňování probíhal nejprve na půdě náboženských, politických a vzdělávacích institucích. Toto šíření myšlenek mělo podobu náboženského a politického uvědomění. Sama církve našla ve středověku prostředky, jak ovlivnit nejvíce lidí bez výjimky na jejich postavení či vzdělání. Využívala k tomu tištěné i mluvené slovo. Samotný vynález knihtisku, který dokázal v relativně krátkém čase oslovit velké množství společnosti, je považován za první

---

³ *Piktogram*, In: *cs.wikipedia*. [online] Dostupné z <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Piktogram>>

projev masových médií. Nejvýznamnější datum v procesu propagace myšlenek pomocí knih byl rok 1440, kdy Johannes Gutenberg vynalezl knihtisk. První tištěnou knihou se stala dvousvazková Bible. Trvalo ještě dalších dvě stě let, během kterých vycházely různé letáky, než můžeme hovořit o prvotních novinách. Ty, na rozdíl od knihy, již měly komerční podstatu, vycházely periodicky a měly otevřený charakter. Samotný proces expanze novin a tištěného slova se začal po druhé světové válce zpomalovat, a to díky novým prostředkům, kdy nastupují nová média, jako jsou film, televize a rádio. Již v 70. letech se nejprve v armádě a poté na akademické půdě objevuje jedno z nejdůležitějších médií - internet. Ten se v 90. letech 20. století dostává do podvědomí široké veřejnosti a již v roce 2006 se nachází na internetu 10 miliard dokumentů. Internet se stal jednoznačně nejrychleji se rozvíjejícím médiem.⁴

Některé důležité roky ve vývoji médií

1445 - vynález knihtisku (Johannes Gutenberg)

1495 - nejstarší psané noviny na našem území - Noviny leta božieho

1550 - zrození objektivu (Gianbattista della Porta)

1830 - reklama velkých firem se objevuje od 30. let 19. století

1844 - vznik telegrafu, telegram z Washingtonu do Baltimoru (Samuel Morse)

1855 - 1. reklamní a inzertní kancelář v Hamburku

1877 - vynález fonografu (Thomas Alva Edison)

1888 - sestaven gramofon (Emile Berliner)

1895 - promítán 1. film na plátno pro diváky (bratři Lumièrové)

1900 - vzniklo novinářské odvětví, 1. reportáže z terénu a fotoreportáže

1918 - založena Československá tisková kancelář „ČTK“

1921 - 1. pravidelné rozhlasové vysílání na světě - stanice KDKA v USA

---

⁴ Vývoj médií od knihtisku po internet, In: mediagram [online] Dostupné z <<http://mediagram.cz/dejepis/vyvoj-medii-od-knihtisku-po-internet>>

1926 - bulvární tisk v Čechách - Expres, Polední list, Telegraf

1936 - zahájeno první pravidelné televizní vysílání na světě - stanice BBC

1990 - spuštěna 1. webová stránka - <http://info.cern.ch> (Tim Berners - Lee)

1992 - oficiální připojení ČR do sítě www na ČVUT v Dejvicích

2004 - spuštění sociální sítě - Facebook v USA (Mark Zuckerberg, zakladatel)⁵

2.2 Dělení médií

Dělení médií není ujednocené, proto jej lze provádět více způsoby. Kanadský filosof Marshall McLuhan, narozený 21. července 1911 v Kanadském Edmontonu, který se problematikou médií zabýval, je rozdělil dle účinku na jedince na „horká“ a „chladná“. Horká média jsou chápána jako rozšíření jediného smyslu, pomocí vysoké definice, což je stav naplněnosti daty. Projevuje se nízkou participací. Média nemusí být ve větší míře posluchačem doplňována. Jde např. o filmy, přednášky, rozhlas. Chladná média chápeme jako nízko definiční, která obsahují málo informací. Posluchači jsou vedeni k vysoké míře participace a doplnění. Jde např. o semináře, rozhovory nebo nesrozumitelné texty.⁶

V této práci si média rozdělíme podle účelu jejich tvorby a distribuce a dle technologií, kterými jsou distribuovány příjemcům.

2.2.1 Dělení podle účelu médií

Účelem distribuce chápeme záměr, který má tvůrce při vytváření obsahu, a který následně pomocí médií distribuuje příjemci, který tento obsah vnímá a přijímá ho jako informaci, kterou následně individuálně upotřebí nebo vypustí jako nedůležitou. Díky tomu si příjemci můžou do jisté míry sami vybrat, jaké konkrétní informace, a za jakým účelem, budou přijímat. V současné době jsou však lidé nuceni vnímat i obsah, který není v oblasti jejich zájmu. Tím jsou myšleny všude přítomné reklamy, billboardy, různé spamy na síti internetu, a taky informace přijímané z televizního vysílání či

---

⁵ Metodická a informační podpora mediální výchovy - Historický vývoj. [online]. Dostupné z <http://www.mediasetbox.cz/cs/uzitecne-informace/historicky-vyvoj-medii/>

⁶ MCLUHAN, M. Jak rozumět médiím: extenze člověka. Praha: Odeon, 1991, 33-42 s.

rozhlasu, na jejichž obsah nemá příjemce vliv, kdy se zde vyskytuje směs žádoucích i nežádoucích informací. V mnoha případech se okruhy navzájem prolínají.

Dle účelu tedy můžeme informace přijímané z médií rozdělit na okruhy:

Zpravodajství

Účelem je informovat příjematele o aktuálních událostech. Hlavní zásadou je, že poskytované informace musí být objektivní a nestranné tzn., že nesmí obsahovat vlastní názor autora. Zpravodajství zasahuje do mnoha tematických oblastí, jako jsou domácí a zahraniční politika, ekonomika, sport, společenské události, mimořádné události, kriminalita, a jiné. Nejčastěji je publikováno prostřednictvím tisku, televize, rozhlasu a internetu.

Zábava

Slouží pro vnitřní potěšení příjematelů a je často využívána při trávení volného času a odpočinku. Jedním ze zdrojů zábavy jsou televizní stanice nabízející velké množství zábavných pořadů, které mohou mít podobu tzv. Talk show, kde vystupují známé osobnosti, nebo dále různé soutěžní pořady, hudební kanály a jiné. Neodmyslitelnou součástí zábavy je filmová tvorba, která je samostatně dělena do různých filmových žánrů. Díky jejímu snadnému šíření může vznikat popularizace, která navyšuje svých tvůrcům zisk. Ten může být tvořen např. distribucí s filmem souvisejících suvenýrů a různých propagačních předmětů. Mezi zábavná média patří také literární a umělecká tvorba, časopisy, internet, rozhlas a počítačové hry.

Ze zábavné produkce vznikají tzv. známé osobnosti, v současné době nazývané celebrity, kterým je věnována samostatná zvýšená pozornost. Díky tomu jsou schopni ovlivňovat módní trendy a názory nejen svých obdivovatelů. Ti se jim chtějí vyrovnat, a proto je napodobují. V mnoha případech v nich vyvolávají falešné představy, čím ztrácejí objektivní pohled na realitu.

Prvořadým cílem tvůrců zábavy je zaujmout co největší skupinu příjemců, neboť hlavním smyslem tvorby jsou komerční důvody.

K šíření zábavy jsou využívány všechny dostupné zdroje médií.

Naučné a výchovné pořady

Do této kategorie patří pořady, které se zaměřují na vzdělávání. Jsou to dokumentární filmy, talk show s odbornou tematikou, naučná literatura, odborné časopisy, apod. Cílem je přinést příjemcům informace o dané problematice a prohloubit tím jejich znalosti a předat nové zkušenosti. Hlavním atributem by měla být jejich odbornost. Na výběru zpracovávaných témat má vliv sociální a politická situace. Pro mladší populaci jsou vytvářeny taktéž výchovně zaměřené pořady, na jejichž vzniku se podílí státní moc, a to zejména při jejich financování.

Reklamy

Reklamou rozumíme propagaci určité produkce zboží, služeb nebo myšlenek. Jde o přesvědčovací proces s cílem oslovit co největší počet příjemců. Můžou být placené nebo bezplatné. Jsou tvořeny tak, aby svým obsahem zaujaly příjemce a ovlivnily jejich myšlení a rozhodování.

K šíření je využíváno např. televizní vysílání. Zde hraje značnou roli jejich sledovanost. Tvůrci se snaží reklamy zařazovat systematicky tak, aby svým obsahem korespondovaly předpokládanému publiku. Taktéž se často publikují prostřednictvím rozhlasu. Další formy jsou reklamy v tištěných médiích, jako jsou časopisy, tisk, letáky atd. Velký podíl v distribuci reklamy mají outdoorové prostředky, jakými jsou billboardy, plakáty na nástěnkách, veřejné zobrazovací zařízení a jiné.

Sociální sítě a jiné komunikační prostředky

Sociální neboli společenskými sítěmi rozumíme internetovou službu, jenž umožňuje komunikaci mezi uživateli, kteří se zde prezentují pomocí zřízeného účtu. Umožňují sdílení informací, názorů, myšlenek, videi, fotografií a jiného. Uživatel může psát veřejné příspěvky nebo soukromé zprávy vybraným příjemcům. Dále je zde možné vytvářet otevřené či uzavřené zájmové skupiny. Do těch otevřených může vstupovat jakýkoliv uživatel, který má možnost číst a vkládat příspěvky. U uzavřených tuto možnost mají pouze vybraní uživatelé. První sociální sítě tak, jak je dnes známe, začaly vznikat po roce 2000. Nejrozšířenějšími jsou Facebook a Twitter. Jsou zprostředkovávány pomocí výpočetní techniky, tabletu, mobilních telefonů, tzv. Smart televizí a jinými obdobnými zařízeními, kdy je však nezbytné připojení do sítě internet.

Komunikačními prostředky rozumíme technologie umožňující vzdálenou komunikaci. Jejich velkou výhodou je možnost provést rozhovor bez omezení vzdálenosti, kterou mezi sebou subjekty mají. Tento způsob šetří prostředky za cestování a čas. Omezení je pouze v technologické dostupnosti. Využívány jsou telefonní přístroje, vysílačky a datové komunikační aplikace.

Obsah určený pro děti a mládež

Jedná se o cílenou tvorbu, zaměřující se na děti a mládež. Její obsah je tvořen tak, aby byl pro děti srozumitelný a do jisté míry zábavný. Může se jednat o filmovou tvorbu, o různé výukové programy, učební materiály, apod. Z pohledu tvůrců jde buď o komerční důvody, jejichž cílem je popularizovat svoji tvorbu, což jim přináší následný zisk, nebo o tvorbu spadající do systémů výchovy a vzdělávání. U médií určených pro děti a mládež by měl být dáván důraz na jejich obsah, neboť jeho přijímání má značný vliv na jejich vývoj, myšlení a chování.

Česká republika chrání dětské diváky před přímými negativními dopady televizního vysílání zákonem č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Pro oblast videa on demand je pak úprava zakotvena v zákoně č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. Dítě jako konzumenta obchodních sdělení, a to nejen reklamy televizní a rozhlasové, ale rovněž jiných forem reklamy, například tištěné či billboardové, chrání zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy. Úkolem zákonné úpravy je vytvořit takové podmínky, které zamezí nekontrolovanému a neomezenému šíření potenciálně škodlivých a nebezpečných audiovizuálních mediálních obsahů. Zákon ovšem nemůže nahradit a také nenahrazuje výchovnou roli rodiny. Jen vytváří základní pojistku. Pro rodiče, kteří cíleně ovlivňují, jaké pořady a v jakých vysílacích časech sledují jejich děti, poskytuje zákon orientační vodítka (chráněný čas mezi 6. a 22. hodinou; obrazový symbol nevhodnosti). Významnou roli má pak zákon i pro ochranu dětí z dysfunkčních rodin, v nichž děti nejsou nijak limitovány při sledování televize, a to zejména časovou hranicí 22. hodiny, do níž zákon zapovídá zařazování pořadů ohrožujících děti a mladistvé, a rovněž absolutním zákazem vysílání pořadů obsahujících pornografii a hrubé samoučelné násilí.⁷

---

⁷ Ochrana dětí zákonem. In detiamedia. [online]. Dostupné z <<http://www.detiamedia.cz/col/6/ochrana-deti-zakonem.htm>>

Nejčastějšími médii využívanými k přenosu k příjemcům je televizní vysílání, přehrávače záznamu (DVD, CD-ROMY, atd.), tištěné materiály, knihy, internet apod. Může se však také jednat o různé předměty v podobě hraček nebo pomůcek. O obsah pro děti a mládež se nevylučuje zájem i ze starších věkových skupin.

2.2.2 Dělení dle technologie

Při distribuci informace je nutné zvolit způsob, jakým bude přenesena od tvůrce k příjemci. Volíme jej dle vhodnosti k určitému druhu informace, kdy například v případě požadavku na přenos obrazu volíme fotografické, či obrazové médium, kdy na přenos zvuku nám postačí rozhlas nebo jiné zvukové zařízení. Dále je nutné zamyslet se, jaké má samotný příjemce možnosti vybraný způsob přenosu přijmout. V tomto ohledu by nebylo efektivní využít např. k přenosu informace média DVD, když by si z něj příjemce neměl možnost informaci získat, jelikož nevlastní jeho přehrávač. Způsob volíme i dle toho, komu je informace cílena. Pokud směřujeme např. výukové materiály k samostatné činnosti dětem předškolního věku, je nutné brát ohled na to, že neumějí číst, proto se musí zvolit takový způsob média, aby byl pro ně dostatečně srozumitelný.

Je třeba zohlednit také technologický vývojový pokrok. Zde hraje svoji roli věk a společenské postavení příjemců. Zejména starší lidé nejsou vždy dostatečně seznámeni s novými přenosovými médii a tím je jejich přístup k informacím omezen. Často proto, pokud chtějí získávat informace z vlastní vůle, musejí žádat o pomoc zkušenější uživatele. Tento problém nastává i u méně majetných či společensky zaostalých osob, kteří díky svému postavení nedisponují moderními technologiemi.

Obrazová média

Do této kategorie jsem zařadil média, která vnímáme pomocí pohyblivého obrazu, čili ty, které můžeme sledovat v televizi, kině nebo na jiném elektronickém obrazovém zařízení. Nedílnou součástí jsou přenosové a přehrávací prostředky - média, jako jsou DVD, CD-ROMY, FLASH DISKY a jiná obdobná zařízení.

Tištěná média

Jde se o média, která jsou zobrazována psanou nebo obrazovou formou, avšak bez využití elektrických zobrazovacích zařízení. Patří sem tištěné knihy všech žánrů, denní tisk, časopisy, katalogy, propagační materiály, fotografie, obrázky a jiná obdobná přenosová média.

Sít' internet

Jedná se o propojení mezi počítačovými sítěmi. Výsledkem je možnost vzájemné komunikace mezi jednotlivými koncovými zařízeními, které jsou do takové sítě připojeni. Každé takové zařízení má svou tzv. IP adresu, která jej v síti identifikuje.

Pro konečné uživatele je internet významným zdrojem informací. Umožňuje přístup k zábavě v podobě přehrávání hudby, filmů, prohlížení obrázků, sdílení informací, komunikace apod. Taktéž je při jeho využití možnost prezentace svých výrobků nebo tvorby, prodej a koupě zboží, provádění plateb, administrace různých služeb, zobrazování map, získávání rad, atd. V posledních letech se taktéž rozšiřují služby ve státní správě, kdy je možné pomocí internetu vyřizovat různé občanské agendy. V současné době je v mnoha případech internet již nepostradatelnou součástí každodenního života, což svědčí o tom, jak velký vliv na něj má. K přístupu na internet se využívají zařízení, která mají možnost síťového připojení. Může jít o výpočetní techniku, mobilní telefony, tablety, televizory, herní konzoly, různá elektrická zařízení, automobily apod.

Vzhledem ke značné anonymitě uživatelů má internet mnoho negativních dopadů. Umožňuje snadný přístup ke stránkám s nevhodným, případně nelegálním obsahem, které mohou negativně ovlivnit myšlení a vést k protispolečenskému chování. Může být také cíleně využíván k manipulaci osob a kriminalitě. Taktéž není možné účelně kontrolovat věk běžných uživatelů. Proto s jeho rozvojem bylo nutné rozšířit kontrolu a zabezpečení.

Rozhlas, zvuková a hovorová média

V této kategorii je k přenosu informací od tvůrce k příjemci využíváno zvuku. Ten je vytvářen řečí a tóny a přijímán sluchem. Ke zvýšení efektivity přenosu je zpravidla využíváno pomocné elektronické zařízení. Velmi významnou roli v této kategorii hraje rádiové vysílání. Lze do něj zakomponovat informace s různým

významem, např. zpravodajství, zábava, reklamy apod. Vzhledem k tomu, že mnoho lidí jej poslouchá spolu s jinou činností, jedná se o velmi efektivní a významný způsob přenosu informací. V rámci distribuce zvuku mohou být využívány různá přehrávací zařízení, veřejné rozhlasové megafony, informační technika a jiné. V této kategorii jsou také důležitá záznamová zařízení (záznamové disky). Mezi zvuková a hovorová zařízení patří také telefonní zařízení, která umožňují vzdálenou komunikaci mezi osobami.

Outdoorová média

Jde o média, která jsou zobrazována na veřejném prostranství nebo jsou na veřejnosti volně dostupná. Mají především reklamní charakter, ale mohou také sloužit k informování obyvatel. Jsou buď plošného, nebo lokálního působení. Tím je myšleno, že zobrazují místní informaci určenou pro úzký okruh osob (obyvatel vesnice, návštěvníky budovy) nebo např. reklamu národní společnosti, která je určena pro širokou veřejnost.

Jako technické prostředky jsou využívány billboardy, informační vitríny, transparenty, plakáty umístěné na nástěnkách nebo jiných veřejných místech, stojany na propagační materiály a také veřejné rozhlasové zařízení a obdobné prostředky. Lze také využít osob, které samy vykonávají propagační činnosti, tzv. dealerů.

3 Děti a mládež

Dítětem rozumíme člověka v prvním stadiu svého života. Existují dva pohledy, kdy jedním tato fáze začíná početím dítěte a druhá jeho narozením. Dle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže je dítětem, ten, kdo nedovrší patnáctý rok věku.⁸ Takové dítě není samostatně odpovědné. Odpovědnost za něj nese zákonný zástupce. Děti se vyznačují značnou majetkovou i citovou závislostí.

Mládeží rozumíme vývojové stádium mezi dětstvím a dospělostí. Z pohledu zákona č. 218/2003 Sb. následuje po stádiu, kdy je člověk nazýván „dítě“ tzv. „mladiství“, který je definován jako osoba, která dovršila patnáctý rok, ale nepřekročila osmnáctý rok věku.⁹ Občanský zákoník č. 89/2016 Sb. nám v § 30 zase stanoví, že se zletilou osobou stává ten, kdo dovršil osmnáctého roku věku mimo případy dříve uznané svéprávnosti.¹⁰ Takový člověk je pak nazýván tzv. dospělým. Ze společenského hlediska lze však vzhledem k vedenému způsobu života takovou osobu ještě několik let řadit do skupiny mládeže. Nelze tedy konstatovat, že žádný jedinec ve věku 20 let již nemůže být brán za mládež. Toto období zpravidla končí až při dokončení studií a osamostatnění se. Lze tedy říct, že je toto stadium z pohledu věku u každého jedince individuální a jeho délku nelze přesně definovat.

Děti a mladiství mají v naší společnosti speciální postavení, kdy jsou také zvláštním způsobem upravená některá jejich práva a povinnosti. Ty upravuje jak český právní řád, tak mezinárodně uznané smlouvy. Jedná se např. o:

---

⁸ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. § 2, odst. 1, písm. c) zákona. In Sběrka zákonů České republiky. 2003, částka 79, s. 4030.

⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

§ 2, odst. 1, písm. d) zákona. In Sběrka zákonů České republiky. 2003, částka 79, s. 4030.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. § 30, odst. 1 zákona. In Sběrka zákonů České republiky. 2012, částka 33, s. 1029.

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., kde se jedná o některá vybrané ustanovení:

§ 855

(1) Rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. Těchto vzájemných povinností a práv se nemohou vzdát; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

(2) Účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte.

§ 856

Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti.

§ 857

(1) Dítě je povinno dbát svých rodičů.

(2) Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Dítě je povinno se těmto opatřením podřídít.

§ 858

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.

§ 859

Vyživovací povinnost a právo na výživné nejsou součástí rodičovské odpovědnosti; jejich trvání nezávisí na nabytí zletilosti ani svéprávnosti.¹¹

---

¹¹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. § 855 - § 859 zákona. In Sbíрка zákonů České republiky. 2012, částka 33, s. 1019 - 1120.

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, kde se jedná o některá vybrané ustanovení:

§ 1

Sociálně-právní ochrana dětí

(1) Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen "sociálně-právní ochrana") se rozumí zejména

a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,

b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,

c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,

d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.

(2) Nedotčeny zůstávají zvláštní právní předpisy, které upravují též ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte.

(3) Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropské unie v oblasti dávek pěstounské péče.¹²

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte č. 104/1991 Sb.

Článek 1

Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Článek 2

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, se zavazují respektovat a zabezpečit práva stanovená touto úmluvou každému dítěti nacházejícímu se pod jejich jurisdikcí bez jakékoli diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka,

---

¹² ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. §1 zákona. In Sbirka zákonů České republiky. 1999, částka 111, s. 7662.

náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetku, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti, rodu a jiného postavení dítěte nebo jeho rodičů nebo zákonných zástupců.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, učiní všechna potřebná opatření k tomu, aby dítě bylo chráněno před všemi formami diskriminace nebo trestání, které vyplývají z postavení, činnosti, vyjádřených názorů nebo přesvědčení jeho rodičů, zákonných zástupců anebo členů rodiny.¹³

z. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. Zde má dítě zvláštní ochranu, jde např. o :

§ 187

Pohlavní zneužití

(1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

§ 203

Beztrestnost dítěte

Dítě, které žádá nebo přijme za pohlavní styk s ním, své pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování úplatku nebo jinou výhodu či prospěch, není pro takový čin trestné, a to ani podle ustanovení o návodci nebo pomocníkovi.

§ 204

Podání alkoholu dítěti

Kdo ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti alkohol, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.¹⁴

---

¹³ ČESKO. Sdělení č. 104/1991 Sb. Úmluvy o právech dítěte. čl. 1, čl. 2. In Sbirka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 1991, částka 22, s. 503.

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. §187, § 203, § 204 zákona. In Sbirka zákonů České republiky. 2009, částka 11, s. 396, 399.

3.1 Rozdělení dětí a mládeže do jednotlivých skupin

Žádný konkrétní právní ani odborný předpis dělení dětí a mládeže striktně nevymezuje. Proto jsem si jednotlivá věková období v této práci rozdělil do pěti skupin: děti předškolního věku, děti mladšího školního věku, děti staršího školního věku, středoškolský věk a zvláštní skupina mladých dospělých. Tento způsob jsem volil s přihlédnutím na důležité životní události, které je od sebe v daném období oddělují. Přihlédnuto je zejména na sociální prostředí, vzdělávací systém, prostředí mimo rodinu, trávení volného času a důležité životní rozhodování. Tyto faktory významně ovlivňují psychiku a společenské chování. Obdobné dělení je používáno dle vývojové psychologie.¹⁵

3.1.1 Děti předškolního věku 0 – 6 let

Do této kategorie se řadí děti od narození do 6 let. Jejich hlavní sociální prostředí tvoří zpravidla domov, kde žijí s rodinou, a mateřská škola, kterou navštěvují. Tito také zabezpečují jejich vzdělávání a rozvoj. Ve zvláštních případech to mohou být státem zřízené ústavy či náhradní péče. Děti v tomto období vyžadují neustálý dozor a zabezpečení potřeb. Toto období lze rozdělit do několika fází:

Novorozenec – jedná se o období od narození do 1 měsíce. Dochází k rozvoji vněmů. Hlavní kontakt je vyžadován s matkou.

Kojenec – toto období končí přibližně dovršením jednoho roku. Dítě si vytváří citový vztah s matkou a s prostředím, ve kterém žije. Dochází k přípravě vývoje řeči, k vývoji pohybu, vnímání, určení a komunikace.

Batole – zahrnuje období mezi 1-3 lety. Dítě začíná experimentovat a zkoumat objekty. Je schopno jemnější motoriky a začíná chodit. Rozvíjí hygienické návyky a udržuje vlastní čistotu. Ovládá vyměšování. Výrazně zdokonaluje řeč. Dítě je v tomto období silně závislé na matce či jiných dospělých. I při krátké odloučení jsou vyvolávány prudké separační reakce. Nucené delší odloučení od rodiny může závažně ovlivnit celý osobnostní vývoj. Dochází k rychlému nárůstu samostatnosti v oblasti sebeobsluhy. Na konci období začíná přecházet paralelní hraní si na společné.

---

¹⁵ Vývojová psychologie. In: ped.muni [online]. Dostupné z <http://www.ped.muni.cz/wsedu/esf_mat/opatreni_3.2/studijni_materialy/vyvpsych.doc>

Předškolní období – jedná se období mezi 3 – 6 roky. Dochází k rychlému rozvoji řeči a zdokonaluje se motorika. Ke konci období je dítě samostatné ve vlastní běžné obsluze (samo jí, pije, vyčistí si zuby, obleče se, obuje, zaváže tkaničky apod.) K těmto úkonům je jej však nutné vést. Již je schopno trvalejší pozornosti a začlenění se do společnosti. Posouvá se také samostatnost, kdy je schopno setrvat delší čas bez matky. Musí mít však jistotu, že ne natrvalo.¹⁶

V předškolním věku tráví děti volný čas především s rodiči a blízkými. Ti určují, jakými způsoby bude naplněn.

3.1.2 Děti mladšího školního věku 6 – 11 let

Kategorie zahrnuje děti od 6 do 11 let. V tomto období dochází k významné životní změně, kdy dítě začíná chodit do školy. Zlepšuje se jemná a hrubá motorika, pohyby jsou koordinovanější. Má přesnější vnímání, detailnější představy a stabilnější paměť a emoce, které již dokáže lépe ovládat. Dochází k mentálnímu posunu, kdy má stále rádo pohádky, ale zajímá se již i o encyklopedie, krátké povídky, zeměpisné, technické, historické knihy a časopisy. Vědomosti získává také z médií jako je televize, internet, časopisy apod. Učení již není tak nahodilé, ale více se opírá o řeč, je plánovitější, dítě se učí, jak se učit. Hledá hlubší smysl souvislostí.¹⁷

V tomto období se zásadně mění organizace denního času. Mimo ten trávený s rodinou navštěvuje školu a vykonává mimoškolní aktivity, kterými jsou návštěvy různých zájmových kroužků a kurzů. V nich dochází k odloučení od příbuzných, kdy dítě je bez nich s jinými dětmi a dospělými. Tito dospělí jsou pro ně nové autority. V kolektivu si tvoří postavení, které je důležité pro jeho další vývoj. Rozvíjejí se širší sociální vztahy a přátelství s vrstevníky. To je většinou omezeno jen na vzniklé společné podmínky. V druhé polovině období se dítě začíná zajímat o to, jak je hodnocen vrstevníky, na čemž mu záleží. Učí se jednat podle určitých jednoduchých a konkrétních pravidel i v nepřítomnosti dospělé autority. Je však nutný dohled a koordinace.

---

¹⁶ WEDLICOVÁ, Iva. Vývojová psychologie, In: pf.ujep [online]. [cit. 2010]. ISBN 978-80-7414-320-5, Dostupné z <<https://www.pf.ujep.cz/pf/osobni-dokumenty/kps/studium-4/opory-1/566-vyvojova-psychologie/file>>

¹⁷ WEDLICOVÁ, Iva. Vývojová psychologie, In: pf.ujep [online]. [cit. 2010]. ISBN 978-80-7414-320-5, Dostupné z <<https://www.pf.ujep.cz/pf/osobni-dokumenty/kps/studium-4/opory-1/566-vyvojova-psychologie/file>>

3.1.3 Děti staršího školního věku 11 – 15 let

Jde o období mezi 11 až 15 lety. Z biologického hlediska se jedná o období s prvními známkami pohlavního zrání. To probíhá přibližně o rok dříve u dívek než chlapců. Dochází ke změně funkce žláz s vnitřní sekrecí, čímž roste energie. Tyto změny s sebou nesou zvýšenou vnímavost k patogenním vlivům. Dále dochází k růstovému skoku, který má za následek zhoršenou koordinaci a harmonii pohybu. V období se projevuje, díky zrání mozku, emoční labilita a těkavá pozornost. Objevují se nové pudové tendence. Vzniká nejistota, kdy je jedinec v postavení mezi dětstvím a dospělostí, a rozpor mezi rozumovým vývojem a nedostatkem zkušeností. Cítí touhu být dospělý, být za dospělého pokládán a být samostatný.

Při řešení problému uvažuje o různých alternativách, vytváří hypotézy, ověřuje si je v myšlenkách nebo ve skutečnosti. Z toho vyplývá větší kritičnost k autoritám a jejich tvrzením, kdy nepřijímá tak lehce názory dospělých, filtruje je přes své zkušenosti a podrobuje úvahám. Dochází k vyššímu pochopení morálky, vytváří si vlastní žebříček hodnot. Je schopen se účinněji učit na základě poznání logických souvislostí, méně roste schopnost osvojování materiálu, který nedává smysl. Vzniká nový typ vzájemných vztahů, dospívající omezuje práva dospělých a svoje rozšiřuje. Začíná vyžadovat úctu ke své osobnosti, lidské hodnotě, důvěru, rozšíření samostatnosti. Snaží se přejít na rovnocenné vztahy. Pokud se to nedaří, sahá k různým formám protestu a vzdoru. Ve skupině vrstevníků má dospívající tendenci podřizovat se normám kolektivu, udržet se ve skupině a získat zde přijatelné postavení. Z něj si vytváří adekvátní sebehodnocení.¹⁸

V uvedeném období navštěvuje dítě druhý stupeň základní školy. Na jeho konci si musí zvolit, jaká budou mít jeho studia pokračování. V uvedeném věku by mělo mít představu o svém budoucím povolání nebo o oboru, kterému by se chtělo věnovat.

Volný čas je již schopno trávit samostatně. Může navštěvovat různé zájmové kroužky nebo být doma. Jisté časové nároky má i školní příprava.

---

¹⁸ WEDLICOVÁ, Iva. Vývojová psychologie, In: pf.ujep [online]. [cit. 2010]. ISBN 978-80-7414-320-5, Dostupné z <<https://www.pf.ujep.cz/pf/osobni-dokumenty/kps/studium-4/opory-1/566-vyvojova-psychologie/file>>

3.1.4 Středoškolský věk 15 – 19 let

V uvedeném období 15 až 19 roku se projevují rysy dítěte i dospělého. Dochází k fyzickému dospění, ne však k mentálnímu. Emancipuje se od úzké závislosti na rodině. Dochází k intenzivnějšímu navazování vztahů s vrstevníky stejného i opačného pohlaví, ve kterém se snaží být přijat. Vstupuje do společenských skupin. Vznikají přátelství založené na emocionální blízkosti. Jedinec hledá vlastní postavení, své role ve společnosti i smysl vlastní existence. Snaží se o autonomii v chování. Ta je nejdříve možná v zájmových činnostech.¹⁹

V této životní etapě dojde k výrazné životní změně nástupem na středoškolské studie. To s sebou nese nové prostředí a kolektiv. Mění se i trávení volného času, kdy v mnoha případech nahrazují zájmové aktivity z dětství trávením času s vrstevníky. Začíná zájem o opačné pohlaví a tím navštěvování míst, kde je možné je poznávat.

Jedinec také začíná vážněji přemýšlet o své budoucnosti a vytváří si o ní představy. Začíná v mnoha oblastech sám za sebe rozhodovat a osamostatňuje se od závislosti na rodičích.

3.1.5 Zvláštní skupina - mladí dospělí 19 – 24 let

Jedná se o období, kdy je již jedinec biologicky plně vyspělý a v konečné fázi je i psychické dospívání.²⁰ Po 19. roce by měly být již ukončeny středoškolská studia. Nastává otázka, zda pokračovat ve studiu na vysoké škole, nebo jít do zaměstnání. Toto rozhodnutí hraje důležitý vliv na následný způsob života.

Při nástupu na vysokou školu pokračuje částečná závislost na vyživovatelích. Nepokračuje-li člověk ve studiu, čeká jej hledání zaměstnání a postupné zabezpečení vlastní obživy. Psychická závislost na rodičích je již však minimální. Osamostatňuje se od jejich vlivu. Společnost jim tvoří spíše kamarádi, případně partner, se kterými také tráví volný čas.

---

¹⁹ WEDLICOVÁ, Iva. Vývojová psychologie, In: pf.ujep [online]. [cit. 2010]. ISBN 978-80-7414-320-5, Dostupné z <<https://www.pf.ujep.cz/pf/osobni-dokumenty/kps/studium-4/opory-1/566-vyvojova-psychologie/file>>

²⁰ WEDLICOVÁ, Iva. Vývojová psychologie, In: pf.ujep [online]. [cit. 2010]. ISBN 978-80-7414-320-5, Dostupné z <<https://www.pf.ujep.cz/pf/osobni-dokumenty/kps/studium-4/opory-1/566-vyvojova-psychologie/file>>

Ve volném čase vyhledávají zábavu, i se intenzivněji věnuje svým koníčkům. Tento stav postupně přechází do touhy hledání stálého partnera a vytvoření vlastní rodiny.

Toto období je specifické tím, že je přechodem mládeže na dospělost. Proto jej nelze posuzovat obecně, ale vyznačuje se značnou individualitou. Vyskytují se jedinci, které dle svého chování a způsobu života lze stále vnímat jako mládež. Z toho důvodu je v této práci skupina uvedena. Nebude však v praktické části již předmětem dalšího zkoumání.

4 Cíl praktické části

Cílem praktické části je zjistit, jakým způsobem ovlivňují média chování dětí a mládeže. V rámci uvedeného konkretizovat jejich vliv na trávení volného času, společenské zařazení a pracovní uplatnění v dospělosti a vytvořit hypotézu optimálního stavu.

Vzhledem k tomu, že zkoumaná skupina dětí a mládeže prochází v průběhu let výraznými vývojovými změnami a nelze ji tedy z hlediska ovlivňování vnějšími vlivy, jakými jsou i média posuzovat jednotně, byly rozděleny do pěti samostatných skupin. A to na děti předškolního věku v rozmezí 0 - 6 let, děti mladšího školního věku 6 - 11 let, děti staršího školního věku 11 – 15 let, středoškolského věku 15 - 19 let a zvláštní skupinu mladé dospělé 19 - 24 let. Poslední jmenovaná skupina, vzhledem ke své specifikaci uvedené v teoretické části této práce, není již dále v praktické části předmětem zkoumání. Výše uvedené dělení bylo vytvořeno podle etap vzdělávání, neboť právě školské prostředí významně ovlivňuje mentální vývoj dětí a mládeže a také do jisté míry svým vlivem přivozuje zájem o konkrétní druh médií a umožňuje k nim přístup. Lze v něm také objektivně pozorovat a porovnávat jejich chování v kolektivu nebo při samostatných činnostech.

V uvedeném prostředí mají nejlepší možnost toto chování vnímat a posuzovat jejich učitelé. Ti byli z tohoto důvodu požádáni o sepsání svých zkušeností v dané problematice. Učitele lze obecně považovat díky svému vzdělání za odborníky, a proto jejich stanoviska za relevantní. Dále bylo také vyžádáno stanovisko od pracovnice orgánu sociálně právní ochrany dětí, která má dlouholetou praxi s prací s dětmi a mladistvými a disponuje patřičnou kvalifikací. Ta při své práci dohlíží na dodržování sociálních pravidel a práv dětí a řeší problémové situace, ve kterých figurují. Její činnost je omezena do doby plnoletosti, čili do dosažení věku 18 let.

Při zjišťování stavu byly také provedeny otevřené rozhovory se zástupci všech zkoumaných věkových skupin dětí a mládeže. Cílem bylo zjistit jejich vlastní pohled na zkoumanou problematiku, aby bylo možné následné srovnání s názory odborníků. Průzkum je pouze informačního charakteru, neboť jej nelze vzhledem k mentální nevypěstlosti respondentů považovat za objektivní a získané poznatky nemají odborný charakter. Smyslem bylo poukázat, jak média vnímají a na případné odlišnosti s pohledem odborníků.

5 Průzkum mezi dětmi a mládeží

Uvedený průzkum byl proveden ve čtyřech zkoumaných věkových skupinách u dětí předškolního věku, dětí mladšího školního věku, dětí staršího školního věku a při středoškolských studiích formou otevřeného rozhovoru. Otevřená forma byla zvolena proto, že nebylo možné vzhledem k rozmezí věku a mentálnímu vývoji formulovat otázky všem respondentům stejně. Proto byla volena volná forma tak, aby bylo dosaženo požadovaných odpovědí.

Průzkum má pouze informativní charakter, protože jej nelze považovat za objektivní, neboť zástupci zkoumaných skupin nejsou schopni dostatečné sebekritičnosti a neumějí odborně posoudit, jak je pozitivně či negativně média ovlivňují. Jejich pohled je do značné míry ovlivněn vlastními pocity a uspokojením svých potřeb.

Jak je již výše uvedeno, bylo nezbytné položit otázky tak, aby na ně byla získána odpověď i od nejmenších respondentů. Proto byla zvolena metoda otevřeného rozhovoru.

Cílem rozhovoru bylo získat odpovědi na tyto otázky:

1. Jaká média využívají – konkretizovat technický druh média, který je uživatelem využíván, např. televize, počítač, tablet, mobilní telefon, apod.
2. K čemu média využívají – charakterizovat, jaký je smysl použití – např. ke komunikaci, ke studiu, k zábavě, apod.
3. Za jakým účelem je využívají – konkrétní účel využití např. k telefonické komunikaci s kamarády, k poslechu hudby, sledování filmů, sledování dokumentárních pořadů, navštěvování sociálních sítí, k získávání informací, k vyhledávání studijních materiálů, k propagaci myšlenek apod.
4. Jak tráví volný čas – jakým způsobem tráví volný čas mimo studia a povinnosti, např. sledováním sociálních sítí, posezení s přáteli, koníčky, čtením, sledováním televize apod.
5. Jaká média využívají spolu s kamarády – jaký druh médií užívají společně s kamarády, např. společná návštěva kina, vzájemná telefonická komunikace, sdílení informací na sociální síti apod.
6. Jaké by chtěli po studiích vykonávat povolání

Rozhovory jsou zaznamenány volnou formou, která sděluje odpovědi na položené otázky. Z každé skupiny byli dotázáni tři respondenti.

5.1 Předškolní věk 0 – 6 let

V této skupině byly dotázány děti až od 4 let. Mladší děti nejsou schopny dostatečně chápat položené otázky a ani významu pojmů. I děti v rozmezí 4-6 let stále nerozumí, co znamená povolání či práce a nemají o něm reálnou představu. To lze vnímat i tím, že si dle odpovědí svoji budoucnost představují téměř vždy po vzoru rodičů.

Martin 4 roky

Od Martina, který navštěvuje mateřskou školku, bylo zjištěno, že nejčastěji jako média využívá televizi a obrázkové knížky. Ve školce poslouchá zvukový přehrávač. Účelem je zábava, kdy v největší míře sleduje a poslouchá pohádky. Ze zvukového přehrávače se učí zpěv. Knižky mimo zábavu užívá také ke vzdělávání. S kamarády sdílí média pouze ve školce. Volný čas tráví především s rodiči a sourozencem doma, na zahrádce, na výletech, plaváním a chozením do přírody. V dospělosti by si přál být jako tatínek.

Alex 5 let

Alex taktéž navštěvuje mateřskou školku. Používá chytrý telefon, na kterém hraje hry, prohlíží si fotografie a poslouchá písničky. Dále se dívá na televizi za účelem sledování dokumentů a pohádek. Hlavním smyslem je zábava a vzdělávání. Ve volném čase je venku na dvoře s rodinou, hraje si a pomáhá jim. Při špatném počasí si hraje doma, kde nejčastěji staví lego. S kamarády zatím média nesdílí. Až bude velký, přeje si být motokrosový závodník.

.Karel 4 roky

Karel příležitostně navštěvuje mateřskou školku. Nejvíce využívá televizi, kde sleduje buď vysílání pro děti, nebo pořady a pohádky z internetu. Média využívá k zábavě. Volný čas tráví s rodiči a se svojí sestrou. Jezdí společně na výlety, dívá se na pohádky, prohlíží si obrázkové knížky a časopisy a hraje si s hračkami. Rád si na mobilním telefonu rodičů prohlíží fotografie. Až bude velký, chce být tatínkem.

5.2 Mladší školní věk 6 – 11 let

Děti v této skupině již byly více schopny porozumět otázkám, proto jejich odpovědi byly věcnější. Některé pojmy jsou jim však stále nejasné. Nemají přesnou představu, co si pod „médií“ představit. Své povolání si představují dle hrdinů z pohádek nebo po vzoru rodičů.

Tomáš 7 let

Tomáš chodí do 1. třídy základní školy. Doma se dívá na televizi, kde sleduje pohádky a soutěžní pořady. Občas si od rodičů půjčí mobilní telefon nebo tablet, kde hraje hry. Média užívá k zábavě a vzdělávání. S jinými osobami se společně dívá na televizi. Ve volném čase hraje fotbal, jezdí na kole nebo s rodiči na výlety. Když není příznivé počasí, tak se dívá na televizi. V dospělosti by chtěl být hasič jako tatínek.

Zuzana 9 let

Zuzana chodí na základní školu, kde navštěvuje 3. třídu. Má svůj vlastní mobilní telefon a tablet, který používá k telefonování s rodiči a k hraní her. Má i svůj účet na sociální síti, kde komunikuje s kamarády a sdílí informace. Dále sleduje televizi a občas čte knihy, které jí kupují nejčastěji rodiče. Média užívá k zábavě, vzdělávání a komunikaci. Příležitostně chodí s rodiči a kamarádkou do kina. Ve volném čase se věnuje sportu, jezdí s rodinou na výlety, sleduje filmy, poslouchá hudbu a chodí na sociální síť. V dospělosti by chtěla být profesionální sportovkyně.

Michaela 9 let

Michaela navštěvuje 4. ročník základní školy. Nejčastěji používá svůj mobilní telefon. Doma se dívá na televizi, poslouchá písničky z hudebního přehrávače a chodí na počítač. Média využívá k zábavě a vzdělávání. Pomocí mobilního telefonu komunikuje s rodiči i známými a připojuje se na internet, kde vyhledává informace, přehrává si hudbu a filmy a navštěvuje sociální síť. Na ty chodí také prostřednictvím počítače. Volný čas tráví buď doma díváním se na televizi, u počítače nebo skládáním puzzle a vyráběním různých věcí. V létě chodí na koupaliště a na výlety. S kamarády sdílí informace pouze prostřednictvím sociálních sítí. V dospělosti by chtěla být zdravotní sestra jako její matka.

5.3 Starší školní věk 11 – 15 let

Děti již chápaly významy slov. Mají i konkrétnější představu o povolání, které by chtěly vykonávat. Téměř všichni v této věkové skupině mají svůj tzv. chytrý mobilní telefon s připojením do sítě internet.

Lucie 14 let

Lucie navštěvuje 8. třídu základní školy. Využívá televizi, počítač a v největší míře mobilní telefon. Nejvíce času stráví na sociálních sítích. Spolu s kamarády chodí do kina a občas se doma společně se sestrou dívá na filmy. Ve volném čase je venku s kamarády nebo u počítače za účelem sledování sociálních sítí nebo vyhledávání potřebných věcí. Při čem stráví víc času, závisí na počasí a ročním období. Povoláním by chtěla být učitelka.

Daniela 12 let

Daniela chodí do 7. třídy základní školy. Nejčastěji z médií využívá mobilní telefon, pomocí kterého komunikuje s rodiči, příbuznými a kamarády. Připojuje se přes něj na sociální sítě, fotí fotografie a přehrává hudbu. Doma příležitostně používá počítač či sleduje televizi. Média využívá především k zábavě. Společně s kamarádkou chodí do kina nebo poslouchá hudbu. Pokud má splněné školní povinnosti, tráví volný čas pomáháním při domácích pracích či venku s kamarády. Při špatném počasí sleduje sociální sítě nebo si prostřednictvím komunikační aplikace na mobilním telefonu píše s kamarádkami. Jako své povolání by si zvolila veterinářku.

Ondřej 13 let

Ondřej je žákem 7. třídy základní školy. Stejně jako předchozí Daniela nejvíce užívá mobilní telefon, který používá ke komunikaci a k připojení na internet, hlavně na sociální sítě – na facebook. Dále s ním často fotografuje a natáčí videa. Média užívá hlavně k zábavě a vzdělávání. Příležitostně k prezentaci své vlastní tvorby (natáčí s kamarády různá videa, která následně upravuje a sdílí na sociální sítí nebo na stránkách „youtube“). Společně s kamarády užívá média hlavně ke komunikaci, čili mobilní telefon, dále k vzájemnému focení a natáčení a chodí s nimi do kina. Ve volném čase je na hřišti s kamarády, s rodinou, něco vyrábí nebo vykonává různé činnosti na počítači. V dospělosti chce jezdit s nákladákem.

5.4 Středoškolský věk 15 – 19 let

Simona 19 let

Simona studuje Střední odbornou školu, obor knihovnice, kdy ji v letošním roce 2018 čeká maturitní zkouška. Po ní by ráda pokračovala ve studiu na vysoké škole. Nejčastěji z médií užívá mobilní telefon, počítač – notebook a fotoaparát. Používá je k zábavě, komunikaci a vzdělávání. Pomocí výše uvedených zařízení komunikuje s ostatními lidmi, navštěvuje sociální sítě, sleduje filmy, čte el. knihy, fotografuje a prezentuje vlastní tvorbu. Sleduje taktéž aktuální dění – zpravodajství. Jejím velkým koníčkem je fotografování, kdy vyfocené fotografie upravuje pomocí softwaru v počítači a poté je v datové podobě odesílá pomocí sítě internet nebo ukládá na různé nosiče dat. Společně s přáteli využívá média především ke komunikaci a sdílení dat. Ve volném čase se věnuje svému psovi, chodí na procházky, sleduje filmy, poslouchá hudbu a již výše uvedenému fotografování a následné úpravě fotek. V budoucnu by chtěla být knihovnicí, případně informační pracovnící.

Kateřina 17 let

Kateřina navštěvuje druhý ročník gymnázia. Nejvíce z médií používá počítač, mobilní telefon, televizi, knihy a časopisy. Tyto používá k zábavě, komunikaci a vzdělávání. Pomocí nich se připojuje na sociální sítě, na internet, využívá různé aplikace, hraje vědomostní hry, sleduje seriály, filmy a pouští si hudbu. Společně s kamarády komunikuje na facebooku a mobilním telefonem. Ve volném čase se věnuje sportu, kultuře, kdy chodí do divadla nebo navštěvuje památky. Dále poslouchá hudbu, studuje cizí jazyky a vykonává ruční práce, jako je práce na zahradě, tvoření, šití apod. Má ráda přírodu a procházky se svým psem. Chce pracovat ve zdravotnictví, pravděpodobně jako zubařka.

Jakub 18 let

Jakub navštěvuje třetí ročník střední průmyslové školy. V největší míře používá mobilní telefon a počítač, a to především k zábavě a občas ke studiu. Prostřednictvím nich se dále připojuje k sociálním sítím a vyhledává informace na internetu. Společně s kamarády si píše na facebooku a občas s nimi navštíví kino. Ve volném čase spí, běhá, prohlíží si videa na youtube, jezdí na kole a kolečkových bruslích. O svém povolání ještě nemá úplně přesnou představu, chtěl by ale pracovat v oboru financí.

5.5 Vyhodnocení

Z uskutečněných rozhovorů je možné sledovat rozvíjející se využívání médií se zvyšováním věku. V první věkové skupině děti média ve větší míře nevyhledávají a využívají je jen na vůli osob, které je opatrojí. Jejich hlavním cílem je být s rodiči a hrani si. Ve své podstatě média slouží pouze jako pomůcka opatrovníka. Vnímání médií je omezené na to, že tak malé děti ještě neumějí číst a psát a mají omezené chápání souvislostí. Volný čas tráví zejména s rodiči. O svém budoucím povolání obvykle představu nemají.

V následující skupině se vnímání médií rozšiřuje. To zejména proto, že se s nimi děti ve větší míře setkávají ve škole, ale i proto, že jsou více ovlivněny vrstevníky. Děti již uváděly, že mají svůj mobilní telefon a samy pracují na počítači či tabletu. Na nich hrají zejména hry a s postupem věku začínají navštěvovat sociální sítě, kde mají vlastní účty. Média již nevyužívají pouze k zábavě, ale také ke vzdělávání. Začínají také používat mobilní telefony, které umějí již samy ovládat. S kamarády společně využívají komunikaci prostřednictvím sociální sítě nebo spolu chodí do kina. Volný čas zpočátku ještě tráví v rodinném kruhu, ale v pozdějším věku i více s kamarády. Budoucí povolání chtějí dělat po vzoru svých rodičů, případně dle aktuální oblíbené pohádky či hračky.

Podstatný posun je zaznamenán ve skupině 11 až 15 let. Zde mají již všichni mobilní telefon s připojením na internet a svůj účet na sociálních sítích. Obdobně jako mobilní telefon používají taktéž počítač. Využití médií se rozšiřuje na sledování filmů a poslouchání hudby. Využívají je také ke vzdělávání, a to především ke zpracovávání školních úkolů do školy. Společně s kamarády užívají sociální sítě a navštěvují kina. Ve volném čase chodí ven, při špatném počasí jsou zpravidla na počítači, kde buď sledují film, poslouchají hudbu nebo jsou na sociální síti. Věnují se i vlastním koníčkům, ke kterým opět využívají média, jako např. focení nebo natáčení videí apod. Čas trávený s rodiči se oproti předchozí skupině zkracuje. Již mají představu o svém budoucím povolání, avšak ta vychází z jejich aktuálních zájmů.

V nejstarší skupině jsou již média značně využívána. Nejčastěji jde o mobilní telefon a počítač. Ty využívají ke komunikaci, zábavě i vzdělávání. Prostřednictvím nich se domlouvají s kamarády, sdílí informace, zpracovávají úkoly do školy, přehrávají filmy a hudbu, čtou informace o aktuálním dění apod. V menší míře čtou i knihy a časopisy. Lze říct, že se média podílejí na většině denní činnosti. Volný čas tráví

sportem, u počítače, ale také vlastními koníčky. Ve větší míře již bez rodičů. O svém povolání mají jasnější představu. To do jisté míry koresponduje se zvoleným studiem.

Z rozhovorů je zřejmé, že ve všech skupinách jsou nejvíce využívány mobilní telefon a počítač. Žádný s respondentů nezmínil např. televizi. Je patrné, že podvědomí o tom, co vlastně média jsou a jaká mají rizika, není veliké. Je však nepřehlédnutelné, že jejich vliv je značný. Sledované skupiny je vnímají jako vlastní nástroj zábavy a pomoci. Významným ukazatelem je také to, že čím se zmenšuje vliv rodičů, tím roste využívání médií.

6 Osobní zkušenosti odborníků

V rámci práce byli požádáni o sepsání svých poznatků a zkušeností z oblasti vlivu médií na děti a mládež učitelé a sociální pracovníci.

Učitele jsem zvolil proto, že disponují patřičným vzděláním a podílí se na výchově a vzdělávání dětí a mládeže, což jim dává dostatečný prostor k tomu, aby mohli nestranně, objektivně i odborně posoudit, jakým způsobem jejich žáky média ovlivňují. Mají možnost pozorovat činnost žáka při plnění individuálního úkolu nebo při činnosti v kolektivu. Dále zaznamenat rozdíly v duševním vývoji mezi jednotlivými vrstevníky. K objektivnímu pohledu jim pomáhá možnost srovnání mezi jednotlivci, kterou díky práci s větší skupinou disponují. Mnozí učitelé se s žáky setkávají také v mimoškolních aktivitách v různých zájmových kroužcích, kde dělají vedoucí. Sami učitelé využívají vybraná média jako výukové pomůcky.

Vzhledem k tomu, že jednotliví učitelé primárně působí pouze na určitém stupni vzdělávání, byli osloveni tak, aby se ke každé výše stanovené věkové skupině vyjádřil učitel, který do ní spadá svojí působností.

Pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí pracuje napříč všem věkovým skupinám od narození až do dovršení 18 let. To jí umožňuje široký pohled na chování a vývoj dětí a mládeže a posouzení vlivu médií na ně. Díky tomu, že s nimi řeší i problémové situace, může zhodnotit jejich chování v psychicky zátěžových okamžicích.

Zadání bylo pro učitele i sociální pracovníci totožné. V první části měli uvést, kde a jakou konkrétní činnost se zkoumanou skupinou vykonávají. Následně sepsat jak sami vnímají pozitivní a negativní vlivy médií na děti a mládež, se kterými pracují a to z hlediska jak intelektuálního, tak sociálního. Dále posoudit, která média jsou pro ně vhodná či nevhodná.

Všichni zhotovitelé dali souhlas s uvedením svého jména, příjmení a místa pracoviště. Z jejich zpracovaných **posudků** byla vypsána faktická stránka, která byla následně společně vyhodnocena. Originální rukopisy jsou součástí přílohy této práce.

6.1 Předškolní věk 0 – 6 let

Autorka: Mgr. Klára Adamíková, Mateřské školka Tlumačov

Paní Mgr. Adamíková pracuje ve speciální mateřské škole, kterou navštěvuje 14 dětí. Jedná se o děti tzv. intaktní (nepostižené), s narušenou komunikační schopností, autismem a s kombinovaným postižením.

U intaktních dětí a dětí s narušenou komunikační schopností vidí vliv médií ve větší míře negativně. Jako hlavní důvod uvádí ztrátu schopnosti odlišovat realitu od fikce a velký vliv na jejich zájmy. Kvůli médiím v podobě počítačových her a filmů, které zobrazují smrt, zabíjení a jiné násilí, děti pak tyto jevy nevnímají nijak nenormálně a samy pomocí nich řeší i menší vzájemné konflikty. Agrese se taktéž projevuje ve slovním projevu. Problém však vidí v přístupu rodičů, kteří jim sledování takových médií umožňují a v mnoha případech tuto činnost vykonávají s nimi. Dále podporují jejich vliv tím, že svým dětem opatřují tematické hračky a obleky, kdy se děti vciťují do rolí „hrdinů“.

Jako pozitivní vliv vidí, když média děti využívají jako zdroj k vyhledávání informací. Některé děti se zajímají o vesmír, zvířata, lidské tělo apod., kdy si na internetu vyhledávají obrázky a pouštějí si dokumentární filmy, o kterých si pak ve školce povídají a předávají tím zajímavé informace svým kamarádům.

Pozitivně také vnímá vliv médií na děti s autismem. Těmto dětem chybí představivost, porozumění řeči nebo různým sociálním situacím. Svě okolí vnímají odlišně od intaktních dětí. Často jsou nemluvící, kdy díky pohádkám, které si dokáží samy přehrávat, začnou rozmlouvat. Jako zvláštnost uvedla, že si tyto děti vyhledávají pohádky v angličtině, kdy pak anglicky pojmenovávají předměty, vyjadřují souhlas a nesouhlas a opakují nejznámější fráze a nejfrekventovanější slova. Aktivní rodiče se snaží pohádky předabovat do českého jazyka a tím je podporují v samostatném verbálním projevu a rozvíjí u nich porozumění. Je však nutné přihlížet k individuálním schopnostem dítěte a stupni postižení.

Jako společný negativní vliv médií na intaktní i postižené děti vidí, že díky dlouhému sledování televize a trávení času u počítače mají snížený pohyb. Pohybové aktivity jsou pak pro ně méně atraktivní než média, netěší se ven a chtějí zůstat ve třídě.

Autorka: Miroslava Nejezová, učitelka MŠ Sazovice, 12 let praxe

Paní Nejezová pracuje jako učitelka v mateřské škole, kterou navštěvují děti ve věku od 3 do 6 let. Vliv médií na děti, se kterými pracuje, vnímá spíše negativně. Dle ní by si měly děti v uvedeném věku hrát a trávit čas s rodinou. Setkává se s tím, že jí děti říkají, že si doma moc nehrají a spíš tráví čas u počítačových her. Toto způsobuje problémy řeči a pohybových dovedností. Média spíše využívají – zneužívají rodiče k tomu, aby zabavili děti a nemuseli se jim v daný okamžik plně věnovat. Uvítala by v oblasti využívání médií, aby se více četly knihy.

Dodává však, že vzhledem k době, ve které žijeme, není možné děti od médií izolovat. Je však nutné ze strany rodičů jejich přiměřená regulace a nevyužívat je k vlastnímu zvětšení pohodlí.

Vyhodnocení

Z vyjádření učitelů v této věkové skupině vyplývá, že jestli budou mít na děti média pozitivní nebo negativní vliv ovlivňuje zejména ten, kdo jim umožňuje k nim přístup. Ten má možnost posoudit a zvolit, jaký druh médií bude dítě sledovat a využívat. Do značné míry je zřetelné, že spousta rodičů využívá média, jakými jsou např. televize nebo počítač, k tomu, aby děti zaujali a nemuseli jim věnovat tolik vlastní pozornosti.

Jako pozitivum lze jednoznačně vnímat možnosti, jaké média nabízí ke vzdělávání. Děti mají možnost sledovat dokumentární filmy a to jak v televizi, tak na počítači. Tím získávají informace vedoucí k vyšší vzdělanosti. Tyto informace jsou schopny v rámci vzájemné komunikace předávat i vrstevníkům, kteří se o problematiku stejným způsobem nezajímají. Tím si zlepšují i komunikační schopnosti. Pozitivní vliv mají média taky na postižené děti. Můžou být využívány jako významná pomůcka jak ze strany opatrovníků a učitelů takových dětí, tak ze strany samotných dětí.

Jednoznačně negativní vliv mají média na pohybový rozvoj dětí. Čím více děti tráví čas u televize, počítače a u jiných médií, tím méně ho zbývá na pohybové aktivity. To snižuje kondici, obratnost a může přivádět i zdravotní komplikace, jako např. obezitu. Další negativní vliv je na společenské chování. Kvůli agresi, která se běžně odehrává ve filmech a počítačových hrách, jenž mají děti možnost sledovat, jim toto chování nepřijde nijak nenormální a samy ho pak vůči druhým uplatňují nebo přehlížejí,

děje – li se mezi jinými. Dále napodobují „hrdiny“ a používají jejich často nevhodné výrazy. Toto vše vede až ke ztrátě rozpoznávání reality od fikce. V této věkové skupině je nezbytný důraz na volbu médií a dobu, kterou u nich tráví.

6.2 Mladší školní věk 6-11 let

Autorka: Mgr. Alena Ticháčková, 20 let praxe, ZŠ Mánesova Otrokovice

Paní Mgr. Ticháčková působí jako učitelka na 1. stupni základní školy. V závislosti na přiděleném ročníku vyučuje děti od 6 do 11 let. Dle jejího názoru média ovlivňují děti do té míry, jak to umožní rodiče. Ti jim jsou v užívání příkladem, seznamují je s nimi a určují, v jakém časovém rozsahu jim je zpřístupní. Dále míru užívání ovlivňují vrstevníci a kamarádi, s nimiž tráví čas. Vliv médií na děti je také závislý jejich věkem. U dětí v 1. a 2. třídě ještě mají větší dohled rodičů a umí pouze omezeně číst a psát. V 3. až 5. třídě jsou již více ovlivněny vrstevníky.

Jako pozitivní vidí při sledování pohádek, filmů, seriálů a vzdělávacích pořadů pro děti možnost získávání velkého množství informací, názorného osvojování si poznatků z různých oborů, rozšiřování slovní zásoby a usnadnění výuky cizích jazyků. Pohádky taktéž pomáhají vychovávat v sociální oblasti při řešení vzájemných vztahů mezi lidmi, neboť ukazují kladné a záporné vlastnosti lidí, že dobro vítězí a zlo je potrestáno, a také možnosti ponaučení se z chyb postav.

Pozitivně také vidí vliv knih a časopisů. Jejich čtení obohacuje slovní zásobu, učí přemýšlet, rozvíjí představivost, fantazii a v případě obrázků estetické vnímání. Jsou taktéž významným zdrojem informací. V dnešní době jsou však čím dál více nahrazovány internetem.

V případě počítače, mobilního telefonu a internetu vidí jako velké výhody rychlé získávání informací. Dále pomocí nich mohou využívat výukové programy, osvojovat si pracovní postupy, učit se cizí jazyky. Mohou získávat informace o místech ve světě, do kterých se fyzicky nemají možnost podívat. Ve starším věku jim tyto prostředky umožňují vzdálenou komunikaci. Přínosem mohou být také hry a výukové aplikace, které dětem procvičují pozornost, schopnost soustředit se, pružnost reagovat na různé situace, hledat jiná řešení, rozvíjí smyslové vnímání a jiné. Ty je také učí ovládat emoce – radost z výhry, smutek z prohry.

Jako negativum vidí, je-li užívání počítače a internetu časově nadměrné. To může ze zdravotního hlediska způsobit závislost, bolesti hlavy, zad, rukou, krátkozrakost a obezitu z nedostatku pohybu. Další riziko je zejména u dětí 4. až 5. ročníku, kdy se již rodiče dostatečně nezajímají o aktivity na počítači a mobilech jako u mladších dětí a také jim již neradí s výběrem vhodných her. Díky jejímu častému hraní nedokáží rozlišovat zábavný svět her a realitu. Při jednání s vrstevníky napodobují chování hrdinů a neuvědomují si nebezpečí, které to s sebou nese. Většina dětí nebere v úvahu, že ne všechny informace na internetu nemusejí být pravdivé a měly by si je ověřovat i z jiných zdrojů. Chování, vyjadřování a názory některých ovlivňuje sledování svých idolů, např. youtuberů. Riziková může být i komunikace dětí na sociálních sítích, kde hrozí zneužití jejich důvěry a získávání informací cizími lidmi, ale také hrozba ztráty nechuti ke společnému trávení volného času se svými kamarády, např. na hřišti. Negativem internetu je snížení zájmu o knihy a četbu.

Ve své třídě upozorňuje na nástrahy internetu, povídají si společně o nich a snaží se dávat dětem motivaci i k jiným možnostem než jsou počítač, mobil a internet.

Autorka: Mgr. Blanka Homolová, ZŠ Stupkova Olomouc, 33 let praxe

Paní Mgr. Homolová učí zpravidla žáky 3. až 5. ročníku. Současná přidělená 3. třída je zaměřená na hudební výchovu.

Dle jejich zkušeností ovlivňují média děti, se kterými pracuje, do té míry, jak jim je dovolí rodiče používat. Většina dětí ze třídy má svůj vlastní mobilní telefon, který mají používat ke komunikaci s rodiči. Ne zřídka je však používají na surfování po internetu a hraní her. Proto je jejich používání ve škole zakázáno školním řádem. Telefon musí být vypnutý. Zapnutí je povoleno pouze o velké přestávce. Důvodem zavedení zákazu bylo nadměrné používání telefonu, zejména podvádění při písemkách, natáčení učitelů a obecně neustálé držení mobilu v ruce, což mělo negativní vliv na komunikaci se spolužáky a schopnost vyjadřování. Problémy se vyskytovaly zejména u žáků II. stupně.

Většina jejich žáků zmíněného 3. ročníku má zřízený účet na některé ze sociálních sítí. Škola každoročně pořádá besedy s Policií ČR, kde jsou děti seznamovány s riziky kyberšikany.

Jako pozitivní užívání médií považuje četbu knih a časopisů. Jsou oblíbeny zejména komiksy a odborné časopisy, např. o koních nebo sportu. Žáci také využívají tzv. elektronické knížky. Vzhledem k zaměření třídy na hudební výchovu děti s rodiči navštěvují divadla, koncerty apod.

V televizi mají v oblíbě přírodopisné pořady, pohádky, soutěže, komedie, seriály a detektivky. Spolu s rodiči občas sledují zpravodajství. Zajímavostí byl zájem žáků o prezidentskou volbu.

Jako hlavní výhodu médií vidí v tom, že se jedná o rychlý zdroj informací a zábavy. Většina rodičů dětí z její třídy dostatečně reguluje trávený čas u počítače a jiných médií. Sama doporučuje používání výpočetní techniky na procvičování učiva českého jazyka a matematiky.

Negativa u médií spatřuje ve špatné kontrole navštěvovaných internetových stránek, kdy se setkala již u tak mladých dětí s případy návštěv stránek obsahující pornografii. Dále hraní her obsahující násilí a tím, že se mnohdy jedná o pasivní zábavu nerozvíjející fantazii a kreativitu. Dále o omezení pohybových aktivit, kdy děti nechodí ven, chatují dlouho do noci a bývají ve škole unavení.

Vyhodnocení

V této věkové skupině ještě stále ve velké míře ovlivnění médií regulují rodiče. Určují jaký druh a jakou dobu je budou děti využívat. S postupem věku se však již zvyšuje vliv vrstevníků. To zejména při společném hraní počítačových her a komunikaci na sociálních sítích. Užívání také rozšiřuje fakt, že se děti učí číst a psát. Všechny děti v této skupině se již s médií pravidelně setkávají a postupně všichni mají mobilní telefon.

Pozitivní vliv mají média zejména v oblasti vzdělávání. Díky televizi, výpočetní technice, potažmo internetu mají možnost vyhledávat informace, názorně si osvojovat poznatky z různých oborů, rozšiřovat slovní zásobu a také jim usnadňují výuku cizích jazyků. V rámci společenského chování má i kladný význam sledování pohádek a různých vzdělávacích pořadů. Do pozitiv patří také čtení knih a časopisů, což zvyšuje slovní zásobu a zlepšuje fantazii. Přínosem může být také hraní některých her a výukové aplikace, díky kterým si děti procvičují pozornost, soustředěnost, pružnost reagovat a jiné smyslové schopnosti. Hry je také učí ovládat své emoce.

Děti se již také tím, že sledují s rodiči zpravodajské relace, začínají zajímat o aktuální dění.

Mezi negativní stránky patří opět při nadměrném užívání snížení pohybové aktivity. Mnoho dětí tráví čas u počítače do pozdních nočních hodin, kdy pak nemají dostatečný spánek a jsou unavené. Vzhledem k tomu, že si děti na 1. stupni základní školy již umějí samy vyhledávat webové stránky a je nedostatečná jejich kontrola, mohou navštěvovat i ty s nevhodným obsahem. Vzhledem ke své nezkušenosti a neznalosti se můžou stát obětí tzv. kyberšikany. Z neověřených stránek mohou čerpat chybné informace, proto by si měly jejich věrohodnost ověřovat.

Dalším negativně ovlivňujícím faktorem je sledování filmů a hraní počítačových her s násilnou tematikou. Děti své hrdiny napodobují a to jak chováním, tak mluvou i přebíráním jejich názorů. Toto pak přenáší na své okolí.

Užívání výpočetní techniky také snižuje zájem o čtení a o reálné setkávání se a hraní si s kamarády.

Je patrné, že v této věkové skupině se již zvyšuje jak pozitivní, tak i negativní vliv médií. Možnost ovlivnění rodiči se postupně snižuje.

6.3 Starší školní věk 11 – 15 let

Autorka: Mgr. Markéta Moravcová, ZŠ Dubňany

Paní Mgr. Moravcová učí na I. i II. stupni základní školy. Jako pozitivum vidí v případě médií, že jsou zdrojem informací. Poukazuje však na nutnost jejich selekce.

Jako hlavní negativum zmiňuje, že média idealizují realitu. Televize a internet ukazuje krásné, úspěšné lidi, kterým se vždy všechno daří. Neukazují tak skutečnost, ale spíš to, jak by měla vypadat. Další stinnou stránkou vidí ukazování tzv. černé kroniky ve zpravodajství. Zde jsou ukazovány vraždy, loupeže, krádeže, nehody apod., z čehož lze mít za to, že se toto běžně děje a děti na to už nijak nereagují a berou to za normální. Jako negativní dále vidí sociální sítě. Zde se děti vychloubají a předvádějí, kde byly, co si koupily a kolik mají „přátel“. Ty často osobně ani neznají. Na sociálních sítích je i velmi dobře cílená reklama. Média děti tlačí, aby šly s aktuálními trendy, což je pro ně psychickou zátěží a taky značně finančně náročné.

Díky uvedeným vlivům ztrácí děti skutečnou představu o světě a mají pořád na mysli, že na ně někde někdo čeká. Jsou nadměru zatěžované dobovými požadavky.

Jako důležité vidí, aby byly děti seznamovány s riziky médií, ať už diskuzí nebo příkladem dospělých, a byly uvědoměli o tom, že se v reálném životě mohou setkat i s odlišnými názory.

Je-li při užívání médií hledána správná cesta, mohou být velmi přínosná. Důležité je, aby s nimi uměly děti pracovat.

Autorka: Mgr. Katka Česalová, 26 let praxe, ZŠ Mánesova Otrokovice

Autorka vyučuje na II. stupni základní školy, čili děti ve věku 11 až 16 let.

Jako pozitivní stránky v případě internetu vidí okamžité nalezení potřebných informací, všeobecný přehled, získávání širších souvislostí a možnost orientace v aktuálním dění jak u nás, tak v zahraničí. Při práci s internetem, především při zájmu o aktuální dění, je důležité zapojení rodiny. Žáci v tomto věku již projevují vyšší zájem o souvislosti, a pokud něčemu neporozumí, je vhodné jim to vysvětlit.

Kladně hodnotí noviny a časopisy. Ty jsou však v současnosti již užívány zřídka. Vhodné jsou zejména časopisy s odbornou tematikou. Napomáhají k získání všeobecného rozhledu. Obecně četba slouží ke zvyšování čtenářské gramotnosti, kterou by si měl žák během základního vzdělávání osvojovat.

V rámci hodin slohu pracuje se svými žáky s novinami a časopisy, speciálně se zabývají problematikou reklamy, zejména jejím působením na mladé lidi a její psychologické aspekty. Učí se nepodlehout klamavé reklamě. Dále pracují s tiskem při výuce publicistických žánrů. Pokud žáci sami naleznou v tisku pravopisnou nebo výraznou slohovou chybu, mohou ji přinést ukázat do školy a vysvětlí si, jak by to mělo být správně.

Pozitiva v rámci televize vidí v možnosti sledovat zeměpisné dokumentární filmy o místech, kde se není možné běžné dostat, diskusní pořady na zajímavá vědecká témata, zpravodajství, přímé přenosy a zajímavé filmy a seriály. To, jaké pořady budou děti sledovat, by měli především regulovat rodiče. Některé pořady by měli sledovat společně, aby jim mohli vysvětlit případné souvislosti a odpovídat na jejich otázky.

Přínosné mohou být i vybrané počítačové hry. Ty můžou rozvíjet představivost, logické myšlení, pohotovost, strategické myšlení a předvídavost. Hry v cizích jazycích mohou sloužit, jako dobrý způsob jeho procvičování. Kterou hru bude dítě hrát, by měli opět regulovat rodiče. Ti by se měli zajímat, o čem daná hra je a určit čas, který u ní dítě stráví. Vhodné hry může doporučit i učitel.

Podobné je to i s počítačovými aplikacemi. Ty přispívají ke zvyšování znalostí v určitých oborech. Které jsou vhodné, by měli doporučovat učitelé. Ti by je měli mít sami odzkoušené a také mohou jejich používání začlenit i do výuky.

Určité výhody spatřuje také v sociálních sítích. Ty umožňují získávání nových přátel, rychlou komunikaci s lidmi z celého světa a tím případné procvičování cizího jazyka, komunikaci s přáteli a možnost seznámit se zajímavými místy díky sdíleným fotografiím a informacím. Působení na sociálních sítích je však nutné sledovat. Důležité je mít s dětmi důvěrný vztah, aby působení na popisovaných sítích neskrývaly a dokonce se se svými problémy nesvěřovaly cizím lidem.

Jako negativní vliv médií vidí rizikovost vzniku závislosti. Zmiňuje pravidlo, čím mladší dítě se dostane k nekontrolovanému používání médií, tím rychleji vznikne závislost. Dalším rizikem je možnost odcizení se běžnému normálnímu životu zhoršením schopnosti osobní komunikace, dorozumívání se s členy rodiny a kamarády. Převážně na sociálních sítích hrozí riziko seznámení se s pochybnými lidmi a závadovými skupinami, kteří se mohou snažit dětem ublížit, zneužít je nebo navádět k trestné činnosti.

Vzhledem k nedostatečné kontrole navštěvovaných stránek mají děti možnost sledovat nevhodné webové stránky s pornografií, propagací fašismu, apod.

Díky trávení nepřiměřeného času u televize, výpočetní techniky apod. může docházet také ke zdravotním problémům. Vedlejšími faktory jsou nedostatek spánku, nedostatek jídla a tekutin, následná ztráta pojmu o realitě. Velkým rizikem je také obezita, neboť dítě místo běžného pohybu ho nahrazuje sezením u počítače či televize.

Celkově hodnotí média spíše kladně. Důležitá však je regulace ze strany rodičů a učitelů. Nastavení jasných pravidel a dohled nad jejich dodržováním. Dále také diskuze o této problematice se samotnými dětmi a jejich vzdělávání. Učit je vlastního kritického myšlení a schopnosti rozlišovat neověřené informace od ověřených zpráv

z důvěryhodných zdrojů. Přimět je k přemýšlení nad sdělenými skutečnostmi, aby si byly schopny vytvořit vlastní názor.

Vyhodnocení

Z vyjádření je patrné, že vliv na to, do jaké míry média ovlivňují děti, mají zejména jejich rodiče a učitelé ve škole. V tomto věku je již nutná kontrola toho, co děti na internetu vyhledávají a sledují. Přehlížené by také nemělo být to, s kým komunikují.

Kladnou stránkou médií je možnost rychlého vyhledávání informací. Dále také rozšiřují všeobecný přehled, umožňují získávat širší souvislosti. Díky médiím je jednodušší vzdálená komunikace, kterou děti často využívají. Určité druhy médií mohou pozitivně ovlivnit rozvoj představivosti, logické myšlení, pohotovost, strategické myšlení a předvídavost.

Děti taktéž využívají vybraných médií ke studiu. To, která jsou vhodná, jim doporučí ve škole, neboť i tam s nimi pracují.

Na II. stupni základní školy již děti projevují zájem o aktuální dění. Nové informace čerpají především z internetu nebo denního tisku. Je však vhodné, aby jim případné nesrovnalosti byly vysvětleny. Zpravodajství často informuje o násilnických a kriminálních skutečích, kdy příjemci nabírají dojem, že je toto jednání běžnou věcí a přestávají to považovat za něco mimořádného. Toto platí i při sledování filmové tvorby a hraní počítačových her s násilnou tematikou.

Ve větší míře děti v této skupině také navštěvují sociální sítě. Ty mohou působit jak pozitivně, tak negativně. Přínos mají především s možností vzdálené komunikace a to i s osobami pobývajících v zahraničí. V ní si děti mohou procvičovat znalost cizích jazyků. Dalšími klady jsou také sdílení informací či zkušeností. Sociální sítě s sebou však nesou také mnoho negativ. Většinou dostatečně nefunguje regulace času, který na nich děti tráví. To je komplikováno zejména tím, že je na ně možný přístup i prostřednictvím mobilních telefonů s datovým připojením, které téměř všechny děti v popisové skupině vlastní a nosí je u sebe. Nadměrné trávení času na takové sociální síti může vést až k závislosti. Dále se ztrácí objektivní úsudek obsahu, kdy to může vést k psychologickým problémům, neboť si děti stanovují nedosažitelné vzory a přejímají za své názory druhých osob, které se však pohybují v odlišných podmínkách.

Čas strávený u zmíněných sociálních sítí i případně u jiných médií, může nahrazovat čas, který má být využit k jiným aktivitám, jakými jsou studium, odpočinek, čas trávený s rodinou nebo kamarády, spánek apod.

Dalším negativní dopad může mít všude přítomná reklama. Ta je zaměřena na přesvědčování lidí, kdy v řadách dětí zaznamenává značné úspěchy.

Díky přehnanému množství informací, které na děti působí, mohou ztratit pojem o reálném světě a nejsou schopny vždy rozlišovat, kdy se jedná o skutečnost nebo fikci.

6.4 Středoškolský věk 15 – 19 let

Autorka: Mgr. Helena Krpelanová, SOŠ Rimavský Sobota, 10 let praxe

Poukazuje na rozšíření používání počítačů, kdy tato technika pomalu nahrazuje televizi, časopisy a tisk. Vliv médií se stále zvyšuje. Média ovlivňují zejména životní názory, vědomosti, znalosti, chování, oblečení, řeč, zdravotní stav, citovou stránku, myšlenky, vztahy ke spolužákům, učitelům, rodičům, životnímu prostředí apod.

Mezi svými žáky pozoruje, že o přestávkách, místo verbální komunikace mezi sebou, mají studenti v ruce mobilní telefony a píšou na nich. Toto se děje třeba i při cestování. Má to za důsledek to, že se neumějí osobně správně vyjadřovat. Při zkoušení neumí říct souvislou větu. Mají problém vyjádřit srozumitelně určitá fakta. Díky trávení času na internetu ztrácejí zájem o učení. Média jsou pro studenty sice rychlý zdroj informací a rozšiřuje jejich poznání, ale v mnoha případech můžou být získané informace chybné. V učebních oborech je studentama dotazována, jestli jsou určité informace pravdivé nebo ne. Jedná se především o senzací, neobyčejné a nereálné situace, kterým uvěří. Následně toto rozebírají, což je nutí se nad tím zamyslet.

Na střední škole by už měli mít žáci vlastní názory a postoje k životu kolem sebe. Toto často chybí, proto neumí v dané věci zaujmout svůj vlastní postoj, což vede k tomu, že se přiklání k většině, aniž by se sami zamysleli. Když už vlastní postoj zaujmou, trvají na tom, že jen jejich názor je ten správný.

Někteří žáci se pokoušejí napodobovat známé herce, zpěváky a filmové hrdiny. To v oblasti oblékání, chování, hudby, apod. Pod jejich vlivem se chovají povýšeně,

lhostejně a bezohledně. Jedna žačka díky čtení knih s hororovou tematikou byla ovlivněná tím na tolik, že začala neustále chodit v černém oblečení.

Mnoho studentů je bez zájmů, cílů, kterých by v životě chtěli dosáhnout. Proto hledají zábavu ve virtuální realitě. Často v nich informace zjištěné v médiích vyvolávají strach, což má za následek špatný spánek. Na nedostatek spánku má také vliv dlouhé trávení času u počítače do nočních hodin.

Jako pozitivní vidí na médiích možnost sledovat dokumentární filmy, různé vědecké výzkumy a čtení odborných článků, což přispívá ke vzdělávání. Dále díky internetu možnost přijímat aktuální informace z dění. To jim umožňuje rozšiřovat rozhled. Při vhodném využívání pomáhá internet a média obecně při učení, zručnosti, poznávání vzdálených míst, kultur apod.

Mladý člověk na střední škole by už sám měl umět rozlišovat, které informace jsou důvěryhodné a které ne. Pokud tomu tak není, měl by se dotázat osob, které mu to vysvětlí. Měl by i umět určit, které informace jsou pro něj potřebné. Pokud toto všechno zvládne, měly by být pro něj média značným přínosem a usnadněním.

Vyhodnocení

Vliv médií při středoškolských studiích dle zjištěných poznatků je závislý na tom, jak jej studenti umějí využívat. Vzhledem k tomu, že dohled rodičů je již minimální, musejí se sami naučit rozeznávat ty vhodné od nevhodných. I čas, který u nich budou trávit, je do jisté míry na nich. Zde je pak rozchod toho, kdy působí pozitivně či negativně.

Z negativního pohledu se jedná zejména o ovlivňování myšlení, oblékání, názorů, chování apod. To vzniká z vytváření si vzorů v osobnostech či různých postavách. Názory se často přejímají na sociálních sítích, kde může docházet k manipulaci s lidmi. Dalším negativem je propadání virtuálnímu světu, čím se omezuje kontakt s realitou. To má za následek poruchy společenského chování, agrese vůči ostatním, špatná dovednost vyjadřování apod. Je potřeba taky zmínit trend, kdy studenti při různých činnostech často drží v ruce mobilní telefon. Tím nahrazují čas, který by měl být věnován vytváření společenských vztahů a přímé komunikaci.

Pozitiva přináší možnost získávání informací z internetu. Dále možnost sledování přínosných pořadů v televizi. Zjednodušená je i díky nim vzdálená komunikace a možnost sdílet informace. Média lze také využít jako studijní pomůcku.

V této věkové skupině média významně zasahují do každodenního života, kdy si většina studentů bez nich neumí život představit. Jejich vliv je však závislý na schopnosti selekce toho dobrého, co jde z médií vytěžit. Osoby kolem 18 let by to už měly do určité míry dokázat.

6.5 Sociální pracovníce

Autorka: Bc. Jana Grohmanová, Dis., sociální pracovníce OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

Pracuje na oddělení péče o rodinu a děti, zejména má pak na starosti náhradní rodinnou péči.

Jako jednu z nejdůležitějších věcí z hlediska vlivu médií na děti vidí v tom, jak se k médiím staví sami rodiče, potažmo náhradní opatrovníci (dále vychovávatelé). Ti mají možnost regulace přístupného obsahu, ale i doby, jakou děti u médií stráví. Dále jsou sami médii ovlivňováni a tento vliv pak přenášejí na děti. Proto je důležité, aby i oni uměli rozlišovat, co je nebo není vhodné, či co je nebo není správné.

Jako nejčastější rizikový faktor vidí nepřiměřený čas trávený dětmi u televize a počítače, a to ať už hraním her, sledováním filmů nebo komunikováním přes internet. Toto umožňují sami vychovávatelé, neboť mají nedostatek času na to, aby se dětem intenzivně věnovali. Starají-li se o děti prarodiče, může být příčinou také nedostatek sil a energie. To může vést ke vznikání závislosti a zvýšené ovlivňování médií.

Ze své praxe uvádí, že se nejméně v rodinách poslouchá rádio. Vzácné jsou i předplatné na denní tisk či časopisy. Často se v rodinách setkává se zapnutou televizí, kterou však nikdo nesleduje. Tu nevypnou, ani když přijde návštěva. Všichni mají doma počítače a dle zjištění mají děti už v 1. třídě základní školy mobilní telefony. Při zjišťování, co dělají děti ve volném čase, tak odpovídají, že hrají hry na počítači, sledují televizi, surfují na internetu nebo na facebooku. U některých dětí se jedná o jediné volnočasové aktivity. U pubertálních dětí je znát odklon od sledování televize v obýváku k počítači v zavřeném pokojíku.

Jako negativní vliv médií vnímá při nich trávení dlouho času. Dále časté sledování filmů s násilím, které se na děti přenáší a s tím spojená ztráta citlivosti k takovému jednání. Také není vhodné časté nahodilé surfování po internetu, kdy dítě vyhledává stránky s životním stylem, vizáží, oblékáním, postavou apod., kdy se pak snaží být tzv. „IN“. Také se může seznamovat s tématy, která pro ně nejsou z hlediska věku vhodná, např. vztahy, sex, deprese, sebepoškozování a jiné. Rizikem je také komunikace s neznámými lidmi, která může vést k citovému zranění nebo k psychickým následkům. Při práci sociální pracovníce se také setkává s rizikem, že se děti pokusí vyhledávat rodiče, sourozence a dalších příbuzné a to bez toho, aby o tom věděly pečující osoby. Tyto možnosti mohou být i přínosné, ale pouze pokud jsou vhodně užity.

Ze strany vychovatelů je nezbytné, aby se dětem věnovali a některá média sledovali společně. Děti pak mají možnost se jich dotazovat a rodiče je v aktivitách usměrňovat. Někteří opatrovatelé mají s dětmi dohodnutý plán, kdy a za jakých podmínek mohou jít na počítač či se dívat na televizi. Vhodné je i dětem osvětlit význam a smysl reklam, aby snížily riziko jejich ovlivnění.

Na výchově v oblasti médií by se měly také podílet školy. Zde mají učitelé patřičné vzdělání a mohou provádět různé školení a semináře. Vzhledem k tomu, že je školská docházka povinná, je zde možné systémové opatření.

Vyhodnocení

Z pohledu sociální pracovníce je zřejmé, že odpovědnost za užívání médií dětmi mají jejich vychovatelé. Je však důležité, aby oni sami měli dostatečné podvědomí o médiích a měli rozpoznávací schopnost o jejich vhodnosti. Rizikové faktory vidí v čase, který děti u médií, konkrétně u televize nebo počítači, stráví. Takové nadměrné užívání může způsobit závislost a přivodit společenské a psychické problémy. Chybou je i to, že se vytrácí odběr a čtení denního tisku a časopisů.

Média se dle ní dostávají do rukou dětí již v příliš nízkém věku, kdy dle jejich zkušeností mají již prvňáci své mobilní telefony.

Mnoho dětí tráví svůj volný čas právě u médií, kdy tím zanedbávají prospěšnější činnosti, jakými jsou např. pohyb nebo společná zábava s kamarády. Izolování je

prováděno i od ostatních členů rodiny, kdy pubertální děti se zavírají z důvodu požadavku na soukromí do svých pokojíčků.

Média děti negativně ovlivňují zejména tím, že mají možnost navštěvovat nevhodné stránky, kde sbírají špatné zkušenosti, mohou mít pocit nedokonalosti a méněcennosti kvůli ideálnímu zobrazování svých idolů a to jim může přivozovat psychické i společenské potíže. Vliv na myšlení dětí má také všude přítomná reklama, kde je značné riziko, že jí díky nezkušenosti uvěří.

Riziko tvoří i osoby se skrytou identitou, které se snaží děti prostřednictvím sociálních sítí kontaktovat a zneužít je pro své potěšení.

7 Vliv médií na děti a mládež

Z provedeného zkoumání vyplynulo, že děti a mládež jsou velkou mírou médii ovlivňovány a to zejména ve společenském chování, v názorech, v oblékání, ve vizáži, v nákupech a ve volbě způsobu trávení volného času. Dále mají významný vliv na psychiku a vývoj osobnosti. Podílí se taktéž na sociálním postavení.

Na míru vlivu se zejména podílí délka času, která je médiím věnována. Dále také jaký jejich druh je užíván. Tyto faktory v mladším věku regulují opatrovatelé. S postupujícím věkem tak činí jedinec sám. Míru vlivu také ovlivňují vědomosti o možnostech a hrozbách, které média přinášejí. Vliv médií se zvyšuje s postupujícím věkem, což je dáno zejména jejich narůstajícím využíváním.

Jsou-li média pro děti a mládež přínosné, bereme jejich vliv jako pozitivní. Způsobují-li nežádoucí účinky, tak jako negativní.

7.1 Pozitivní vliv

Pozitivní vliv mají média zejména v oblasti vzdělávání. V něm je nejvíce využíván internet. Ten slouží jako zdroj informací, díky kterým si děti a mládež rozšiřují vědomosti, zkušenosti a chápání souvislostí. Dále se jedná o vybrané počítačové hry a výukové aplikace. Ty mimo jiné zlepšují představivost, logické a strategické myšlení, pohotovost a předvídavost. Pozitiva přináší i sledování televize. To však za předpokladu správné volby programu. Přínosné mohou být i sociální sítě a to hlavně díky možnosti vzájemného předávání zkušeností, sdílením vhodných informací a snadnou vzdálenou komunikací i s osobami v zahraničí. K zlepšení slovní zásoby, zvyšování čtenářské gramotnosti a k získávání vědomostí přispívá také četba knih, časopisů a tisku. Prospěšná je také možnost vzdálené komunikace pomocí hovorových zařízení např. mobilních telefonů.

Pozitivní stránkou médií je i fakt, že umožňují spojení zábavy se vzděláváním.

7.2 Negativní vliv

Negativní vliv médií vzniká vždy, když jsou používána v nadměrném čase. Jedná se zejména o čas trávený u televize, počítače, případně mobilního telefonu, tabletu či obdobného zařízení, kde jsou hrány hry, sledovány filmy, internet a sociální sítě. Takto strávená doba pak vytlačuje prospěšnější činnosti, jakými jsou sport, čtení knih, trávení času s kamarády, rodinnou, navštěvování zájmových kroužků, studium, spánek a další. Takové nadužívání může vést až k závislosti a psychickým problémům.

Další negativní stránkou je možnost ovlivňování. Děti i mládež mohou díky nevědomosti nebo nedostatku zkušeností přijímat názory extrémistů nebo se díky anonymitě nechat navádět k nezákonné nebo sebepoškozující činnosti. Za účelem ovlivňování je cíleně vytvářena reklama, která se objevuje téměř ve všech médiích.

Ze sledování filmů, internetu a sociálních sítí si jedinci vytváří ideály z řad známých a propagovaných osobností, kterým se chtějí vyrovnat, což narušuje jejich vlastní osobnost. Ovlivňuje to jejich oblékání, styling, myšlení, chování i komunikaci. Problém může vznikat i z důvodu sociálních a hmotných rozdílů, kdy snaha a nemožnost vyrovnat se druhým může způsobovat nadměrnou psychickou zátěž, pocity méněcennosti a špatné sebevědomí. Sledováním filmů zobrazující násilí a tzv. černé kroniky ve zpravodajství u pozorovatelů způsobuje zevšednění těchto skutečností. Díky tomu je přehlíženo i mají sklony sami násilí při řešení svých problémů užívat.

Média také nezaručují správnost zprostředkovaných informací. Některé získané informace tak mohou být mylné.

Vzhledem k současnému masivnímu rozšíření médií, které přinášejí velké množství rozličných informací, děti a mládež mnohdy ztrácí pojem o tom, co je ještě skutečnost a co fikce.

7.3 Vliv médií na budoucí povolání

Provedeným zkoumáním bylo zjištěno, že děti zařazené v první skupině ve věku od 0 do 6 let ještě nemají úplnou představu, co to povolání nebo práce je. Chápu ji po vzoru rodičů a vysvětlují si ji tak, že se jedná o činnost, kterou budou muset dělat, až budou dospělí. Většinou chtějí dělat to, co maminka nebo tatínek, případně pohádková postava, ale nemají představu, co daná činnost představuje.

V druhé skupině mladšího školního věku od 6 do 11 let již mají děti přibližnou představu, co které povolání obnáší. Avšak stále chtějí dělat co rodiče nebo dle aktuálního předmětu zájmu. Ten může být dán buď společností spolužáků a kamarádů nebo např. populární postavou z filmu či seriálu. Tuto touhu po určitém povolání můžou do jisté míry ovlivnit média, není však pravděpodobné, že by se na tomto základě v budoucnu uskutečnila.

Na konci skupiny staršího školního věku 11 až 15 let, si studenti základních škol volí, na jaké střední škole budou pokračovat. V tuto dobu by již měli mít konkrétnější představu i o svém budoucím povolání. Tu si vytvářejí především ze svých zájmů a dovedností. Jistou roli může hrát i vzor v rodičích. V dnešní době má i velký vliv to, jaký má dané povolání předpokládaný výdělek.

V nejstarší skupině 15 až 19 let při středoškolských studiích mají již téměř jasnou představu, kterému povolání by se chtěli věnovat. Roli v tom hraje již zvolená střední škola, ale také zájmy, které student má. Dle toho je také ovlivňována volba případného studia na vysoké škole.

Z provedeného zkoumání je patrné, že média mají na volbu povolání jen vedlejší vliv. Děti a mládež je využívají spíše jako podpurný prostředek k získání informací a svých možností.

7.4 Vliv médií na trávení volného času

Ovlivnění volného času médii se liší dle věku dětí a mládeže. V první skupině děti do šesti let tráví volný čas dle určení jejich opatrovatelů. Samotný zájem ze strany těchto dětí je nejčastěji o sledování pohádek a přehrávání hudby, případně o počítačové hry. Vzhledem k minimu povinností, které mají a nutnosti nepřetržitého dozoru, je jejich volný čas závislý na volném čase jejich opatrovatele.

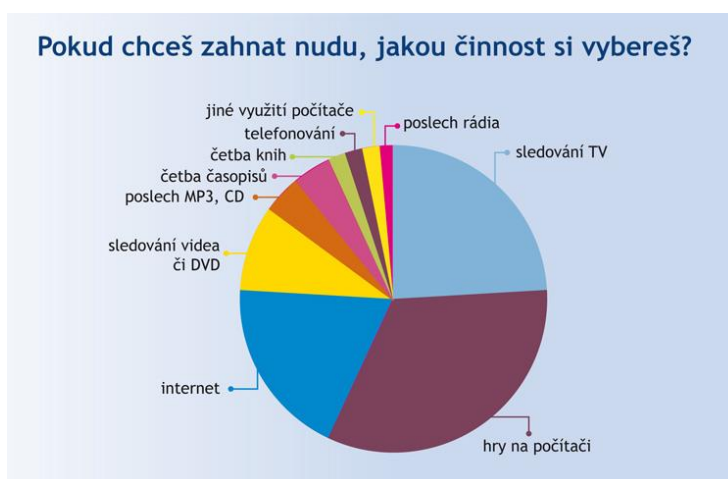
V následující skupině mladšího školního věku začínají děti média využívat více z vlastní vůle. Jsou pro ně lákavější a je nutnější jejich užívání regulovat opatrovateli. K nadměrnému zájmu ze strany dětí dochází zejména u sledování televize, hraní her a trávení času u počítače. Tyto aktivity pak vytlačují jiné vhodnější volnočasové činnosti, jakými jsou společenské aktivity, trávení času v přírodě, sportování apod.

U dětí staršího školního věku jsou z médií nejvíce využívány počítač a mobilní telefon s připojením na internet. Se zvýšením užívání uvedených médií se taktéž snižuje zájem o ostatní aktivity. Některé děti při nedostatečném dohledu stráví uvedenou činností i veškerý volný čas.

Při středoškolských studiích začínají jedinci o svém volném čase spolurozhodovat a později se rozhodují samostatně. Rizikem jsou pak závislosti na počítačových hrách a sociálních sítích. Ty mohou pak zaplňovat i veškerý volný čas. Často nahradí chození do společnosti, sportování nebo jiné koníčky. Mohou také ovlivnit prospěch při studiu.

Z hlediska trávení volného času mají média spíše negativní vliv. I když se dají v oblasti volnočasových aktivit vykonávat i prospěšné činnosti spojené s médii, jakými jsou čtení literatury, hraní vzdělávacích her apod., jsou dle zjištění tyto vytlačeny trávením času na sociálních sítích nebo hraním zábavných her. Díky tomu mají děti a mládež nedostatek pohybu, netráví čas ve společnosti vrstevníků, ale ve virtuálním světě.

Výzkumem vlivu médií na volný čas u dětí, se zabývá např. Asociace televizních organizací (ATO), pro kterou udělala v roce 2011 společnost Mediaresearch výzkum, kdy bylo dotázáno celkem 730 dětí ve věku 4–14 let na otázku: Jakou činnost si vyberou, pokud chtějí zahnat nudu? Výsledek ukazuje následující graf.

Graf č. 1 Přehled činností ve volném čase u dětí 4-14 let²¹

²¹ Graf č. 1 Přehled činností ve volném čase u dětí 4-14 let. Zdroj: <<https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/graf-pokud-chces-zahnat-nudu-jakou-cinnosti-si-vyberes-57.html>>

Provedeným zkoumáním v rámci této práce lze tedy konstatovat, že je trávení volného času u dětí a mládeže médii značně ovlivněno a tento vliv se zvyšuje s jejich rostoucím věkem.

7.5 Porovnání pohledu dětí, mládeže a odborníků na média

Porovnání je provedeno z výše uvedených rozhovorů s dětmi a mládeží a z vyjádření odborníků.

Z pohledu dětí a mládeže vyplynulo, že média vnímají pozitivně. Berou je jako prostředky, které jim mají pomáhat v určitých aktivitách. Četnost jejich užívání posuzují dle své aktuální potřeby. Většinou se nezamýšlí nad jejich hlubším smyslem ani významem. Vnímají je jako samozřejmost svého života, kdy si mnohdy bez nich neumějí představit delší čas.

Oslovení odborníci média vnímají objektivněji. Zamýšlí se nad jejich významem a cíli a jsou schopni nadhledu. Proto jsou odolnější vůči manipulaci a ovlivňování. Dokáží lépe třídít informace a díky zkušenostem posuzovat jejich objektivitu.

Hlavním rozdílem je spatřován v tom, že děti a mládež mají nižší schopnost sebekritičnosti a domýšlení důsledků.

8 Hypotéza optimalizace

Média, pokud jsou správně užívána, mohou být významným pomocníkem. V rámci této práce bylo zjištěno, že negativním aspektem je nadměrný čas, který je u nich trávený. Délka vhodného času se liší dle druhu média a uživatele. Vzhledem k mentálnímu stavu dětí a mládeže je proto nezbytná regulace ze strany dospělých osob, z pravidla rodičů nebo učitelů. Ti však také musejí mít o médiích patřičné vědomosti, aby vhodnost dokázali posoudit. Je nezbytné, aby si našli dostatek času, aby se dětem věnovali a pokud jej nemají, zajistili náhradní dohled. Ten může být i v podobě povinnosti dětí navštěvovat zájmové kroužky.

Dalším negativním faktorem médií je ovlivňování. V tomto případě by bylo nápomocné systémové tematické vzdělávání, které by se vyučovalo již na I. stupni základní školy. Zde by se děti učily s médii pracovat, posuzovat jejich obsah a dozvěděly by se, jaká rizika mohou přinášet. V rámci pokračující výuky by mohly konzultovat své poznatky a dostaly by odpovědi na případné dotazy.

Větší pozornost by měla být také věnována obsahu, který je dětem a mládeži prostřednictvím médií dostupný. V rámci televizního vysílání by měl být více tříděný obsah pořadů a reklam v době, kdy k nim mají děti přístup. Taktéž při zpravodajství, kde je zobrazováno násilí a pro děti nevhodné informace, by mělo dojít k upozornění. Toto se děje i v současné době, ale pouze pokud jsou zobrazovány nevhodné obrazové materiály. Upozornění by mělo být rozšířeno na celou informaci. Totéž se týká u zobrazování na internetu, v tisku apod.

Taktéž při návštěvě stránek přístupným osobám starším 18 let, postačí při vstupu klik na potvrzení věku a vstup je ihned umožněn, bez dalšího ověřování. Tento problém by šel vyřešit vytvořením osobního internetového certifikátu s ověřeným věkem, který by byl při přihlašování na takové stránky vyžádán.

V oblasti poskytování informací by mělo být více dohlíženo na pravdivost informací. Tento dohled je však velmi složitý a v mnoha ohledech posuzovaný jako nepřijatelná cenzura. Jestliže se však prokáže nepravdivost informace, měla by být označena a opravena.

V současné době jsou jedny z nejvíce využívaných forem médií ze strany dětí a mládeže sociální sítě. Tyto skrývají mnoho rizik a negativ. Jelikož se jedná o aktuální trend, je složité a nevhodné dětem a mládeži přístup úplně zakazovat. Ideálním řešením je důvěrný vztah s rodiči, kdy děti samy umožní kontrolu svých účtů. Dále je seznamovat s možnými riziky. Systémovým řešením by bylo snížit zájem dětí o takové sítě. Zejména hledáním jiných způsobů zábavy, například vytvořením vhodných prostor k jejich scházení s kamarády, zřizování různých klubů apod. Nepopulárním řešením by bylo takové služby zpoplatnit. Tím by uživatelé začali více přemýšlet nad tím, zda jsou pro ně nezbytné nebo raději své peníze utratí za něco jiného. Krajním řešením je omezení doby jejich provozu, kdy by bylo možné připojení pouze po omezený čas. Sociální sítě mohou v budoucnu představovat značný sociální problém.

Vzhledem k poklesu využívání vhodných médií, jakými je četba knih, by mělo docházet k jejich propagaci a lepšímu zpřístupnění. To by umožnilo například snížení jejich cen. Také by bylo prospěšné žáky více motivovat k návštěvám knihoven, např. formou besed s autory a ilustrátory knih nebo s tematickým zaměřením.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda a jakým způsobem média ovlivňují děti a mládež a vytvořit hypotézu optimalizace stavu. Dále měl být specifikován vliv médií na volbu povolání a trávení volného času.

Média byly rozděleny dle účelu a technologie a dále jednotlivě charakterizovány.

V následující části byly specifikovány pojmy „děti“ a „mládež“ a pro účely dalšího zkoumání byly dle věku vytvořeny užší skupiny dětí předškolního věku, mladšího školního věku, staršího školního věku a středoškolského věku. V rámci těchto skupin byly popsány mentální předpoklady a společenské požadavky.

V praktické části této práce byly provedeny otevřené rozhovory se zástupci jednotlivých věkových skupin za účelem zjištění, jaké druhy médií a jakým způsobem využívají, jak tráví volný čas a jaké by v dospělosti chtěli vykonávat povolání. Výsledky rozhovorů byly následně společně vyhodnoceny.

Ke zjištění objektivních skutečností, byli požádáni o sepsání svých názorů a zkušeností osoby, které s dětmi profesionálně pracují. Jedná se o učitele jednotlivých stupňů vzdělávání a sociální pracovníci. Jejich posudky pak byly dle jednotlivých věkových skupin vyhodnoceny.

Provedeným zkoumáním bylo zjištěno, že média mají na děti a mládež značný vliv, který se projevuje v každodenním životě. Ten se zvyšuje s narůstajícím věkem, jelikož s ním se zvyšuje i využívání médií. V závislosti na věku se také mění možnost rodičů a dalších osob užívání médií regulovat.

Lze konstatovat, že média mají pozitivní vliv zejména při vzdělávání a to hlavně, jako zdroj velkého množství informací. Hlavní negativní stránky se projevují v oblasti zábavy. Zde to zapříčiňuje v největší míře čas, který je u médií trávený, neboť vytlačuje prospěšnější aktivity. Přehlednou nelze ani další rizika, jakými jsou např. ovlivňování, zkreslování skutečností a celkové ponořování do virtuálního světa místo toho skutečného.

Z výsledků zkoumání byl také posouzen vliv médií na volbu povolání a trávení volného času. V případě volby povolání se přímý vliv neprokázal. Volný čas však média ovlivňují velkou měrou.

V rámci práce se podařilo zjistit, jakým způsobem média ovlivňují děti a mládež a díky tomu vytvořit možnou optimalizaci jednotlivých negativních faktorů.

Dle mého názoru, jsou některá média v dnešní době nadužívána a jiná zase využívána nedostatečně. Kolem sebe si neustále všímám, jak často děti ale zejména mládež drží v ruce při různých činnostech mobilní telefon. Toto lze vidět při čekání na zastávce, sezení na lavičce v parku, ve veřejné dopravě, ale také na rodinných oslavách, diskotékách apod. Pokud jej zrovna nedrží v ruce, mají potřebu se každou chvíli na něj podívat, jestli jim někdo nepíše, nebo co je nové na sociálních sítích. Velký vliv médií jsem také viděl v době prezidentských voleb. Mnoho osob kolem 15 let věku na sociální síti sdílelo, kterého kandidáta bude volit. Na mou otázku „proč“ mi uvedli důvody, že tak volí spousta jejich kamarádů a líbí se jim kandidátovi příspěvky na sociální síti. O jeho činnosti v minulosti nevěděli téměř nic. Setkal jsem se také se situací, kdy se jedni nebavili a posmívali druhému, který sdílel volbu jiného kandidáta. Na otázku, proč má někdo vůbec informaci o tom, koho volí potřebu sdílet, mi nebylo odpovězeno. Problém sociálních sítí také vidím, v masivním rozšiřování tematických informací - zpráv. Těm spousta uživatelů uvěří a dále je prezentuje, i když si jejich pravdivost dále nijak neověří. Součástí jsou také bouřlivé diskuze a mnohdy urážení a vyhrožování uživatelům s odlišnými názory. Jako nedostatečné vidím čtení knih a tematických časopisů.

Média nám obecně mohou ve velké míře usnadnit mnohé činnosti, ale je nutné s nimi umět pracovat a posuzovat z nich přijímané informace. V České republice existuje v tomto směru několik vzdělávacích programů, které by se však měli více propagovat. Bylo by také vhodné koncepční vzdělávání ve školství. V budoucnu, by se pak tím negativní vliv médií mohl snížit a byly by jen ku prospěchu společnosti.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BURTON, G., JIRÁK, J. Úvod do studia médií. 1.vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.
2. De FLEUR, M. L., BALLOVÁ - ROKEACHOVÁ, S. J. Teorie masové komunikace. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1996. 364 s. ISBN 80-7184-09-8.
3. IOWIECKI, M., ŽANTOVSKÝ, P. Manipulace v médiích. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2008. 120 s. ISBN 978-80-86723-50-1.
4. REIFOVÁ, I. aj. Slovník mediální komunikace. Praha: Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.
5. PRŮCHA, J. Učitel. Současné poznatky o profesi. Praha: Portál, 2002. 160 s. ISBN 80-7178-621-7.
6. MCLUHAN, M.. Jak rozumět médiím: extenze člověka. Praha: Odeon, 1991, 348 s. ISBN: 80-207-0296-2

Elektronické zdroje

1. Vývojová psychologie. In: ped.muni [online]. Dostupné z <http://www.ped.muni.cz/wsedu/esf_mat/opatreni_3.2/studijni_materialy/vyvpsych.doc>
2. Vývoj médií od knihtisku po internet, In: mediagram [online]. Dostupné z <<http://mediagram.cz/dejepis/vyvoj-medii-od-knihtisku-po-internet>>
3. Piktogram, In: cs.wikipedia [online] Dostupné z <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Piktogram>>
4. Média, In: cs.wikisofia, [online] Dostupné z <https://wikisofia.cz/wiki/M%C3%A9dia#cite_note-test-1>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 1993, částka 1, s. 3-16. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22427>>

2. ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 1993, částka 1, s. 17-23. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22426> >
3. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2003, částka 79, s. 4030-4052. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4163>>
4. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 33, s. 1026 - 1365. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=24084>>
5. ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. In: Sbírka zákonů České republiky. 1999, částka 111, s. 7662 – 7681. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3328>>
6. ČESKO. Sdělení č. 104/1991 Sb. Úmluvy o právech dítěte. In: Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 1991, částka 22, s. 502 - 512. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2434>>
7. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2009, částka 11, s. 354 - 461. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>
8. ČESKO. Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon). In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 17, s. 586-593. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3405>>
9. ČESKO. Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2001, částka 87, s. 5038-5064. Dostupné z WWW: < <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3665> >

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1 Přehled činností ve volném čase u dětí 4-14 let. Zdroj:
<https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/graf-pokud-chces-zahnat-nudu-jakou-cinnosti-si-vyberes-57.html>

Přílohy

Příloha č. I Posudky odborníků

Příloha č. II CD ROM – bakalářská práce

Příloha č. I Posudky odborníků

Mgr. Klára Adamíková, Mateřská školka Tlumačov

Všeobecně známo je, že všechno, co děti obklopuje, působí na ně, s čím přicházejí denně do styku nebo co se jim přihodí, je významným způsobem ovlivňuje, bohužel nejen pozitivním způsobem. V neposlední řadě sem tedy patří i média, jako je televize, internet, rozhlas, rádia a podobně. I když se snažíme své děti či svěřence vychovávat co nejlépe, nebo je učit správným věcem a způsobům, nikdy neovlivníme všechno, co bychom ovlivnit chtěli.

Pracuji v logopedické třídě speciální mateřské školy, kterou navštěvuje 14 dětí. Jsou to děti intaktní, děti s narušenou komunikační schopností, autismem nebo děti s kombinovaným postižením. Díky své vlastní zkušenosti můžu tvrdit, že média ovlivňují bez výjimky všechny děti, každé z nich, ale trochu jiným způsobem.

U dětí intaktních nebo u dětí s narušenou komunikační schopností si všímáme spíše negativního vlivu. Nejen, že média ovlivňují ve velké míře jejich zájmy, ale děti v určitém věku nejsou schopny realitu odlišit od fikce. Často slýcháváme, jak si děti mezi sebou povídají o násilnických počítačových hrách nebo filmech jako jsou Hvězdné války, Terminátor, Iron Man a všechny tyto jdou ruku v ruce se smrtí, zabíjením, střílením a dalším násilím. Promítá se to hlavně do chování dětí, které potom sebemenší konflikt mezi sebou řeší násilím a v jejich projevu se často objevuje slovní agrese. K zamyšlení nás ale nutí hlavně fakt, že většina rodičů své děti v těchto zájmech podporuje, obdobné filmy s nimi sledují, kupují tematické hračky i oblečení.

Najdou se ale i děti, které média využívají jako zdroj získávání informací, zajímají se o zvířata, vesmír, přírodu, lidské tělo, apod. Vyhledávají si na internetu obrázky nebo si pouští přírodovědné dokumenty, o kterých dovedou dlouze vyprávět a předávat zajímavé informace svým kamarádům.

Děti s autismem se vyznačují tím, že jim chybí představivost, porozumění řeči nebo různým sociálním situacím, podněty a předměty kolem sebe vnímají odlišným způsobem než děti intaktní. Často se jedná o děti nemluvící, ale díky oblíbeným pohádkám, které si dovedou samy přehrávat na internetu se může stát, že se děti pomalu začnou rozmlouvat. Z nějakých neznámých důvodů si obvykle děti přehrávají pohádky v angličtině, takže potom anglicky počítají, pojmenovávají barvy, předměty denní

potřeby, vyjadřují souhlas či nesouhlas, opakují nejznámější fráze a nejfrekventovanější slova. Aktivní a pilní rodiče se snaží tohoto využít a pohádky jim předabovávají do českého jazyka, tím je podporují v samostatném verbálním projevu a rozvíjí u nich porozumění. Vždy je ale třeba brát v úvahu individuální možnosti a schopnosti každého dítěte, druh a stupeň postižení.

Jedno je ale u dětí intaktních a handicapovaných společné. Kvůli dlouhému sledování televize, internetu, hraní počítačových her nebo videoher se děti přestávají hýbat. Pohybové aktivity, procházka nebo trávení času na zahradě školky pro ně není atraktivní, ven se netěší a nejraději by zůstávaly ve třídě.

Miroslava Nejezová, učitelka MŠ Sazovice, 12 let praxe

Již devátým rokem pracuji jako učitelka mateřské školy s dětmi ve věku od 3 do 6 let. Předškolní věk je velmi důležitým obdobím pro utváření celkové osobnosti dítěte. Je třeba rovnoměrného rozvoje ve všech oblastech. V tomto období by si dítě mělo hrát a poznávat okolní svět. Čím dál častěji se v MŠ setkáváme s tím, že se nám děti samy přiznávají, že si doma moc často nehrají a raději tráví čas u počítačových her. Myslím si, že zde hraje velkou roli rodičovský přístup k této problematice. Rodiče si velmi málo hrají a povídají se svými dětmi. Dokonce chybí i každodenní čtení. Je přece snadnější pustit televizi nebo zapnout počítač. Výsledkem bývají problémy v oblasti řeči a oslabení pohybových dovedností. Na druhé straně žijeme v 21. století a media patří do našich životů. Je jen na rodičích, jak dokáží rozvrhnout svůj čas, který věnují svým dětem.

Já sama jsem matka jedenáctileté dcery a čtrnáctiletého syna. V tomto věku již má každý svůj mobilní telefon a tablet. Pokud bychom neměli nastavená určitá pravidla, jistě by u přístrojů seděli od příchodu ze školy až do večera.

Mgr. Alena Ticháčková, ZŠ Mánesova, Otrokovice

Již 20let pracuji jako učitelka na 1. stupni základní školy s dětmi ve věku 6 – 11 let.

Při zamyšlení se nad působením médií u této věkové skupiny bych jako zásadní zmínila roli rodičů, a to zejména jakým způsobem nechají média na své děti působit, jak je s nimi seznamují, jejich příkladným přístupem, v jakém časovém rozsahu jim je zpřístupňují.. A poté roli vrstevníků a kamarádů, se kterými často komunikují.

Pro hodnocení vlivu médií bych tuto věkovou skupinu rozdělila do dvou menších podskupin, a to žáky 1.- 2. tříd (větší vliv rodičů, počáteční čtení a psaní) a žáky 3.- 5. tříd ZŠ (větší vliv začínají přebírat vrstevníci či kamarádi).

Nejdříve bych se zmínila o *pozitivním vlivu*.

Televize - prostřednictvím pohádek, filmů, seriálů, vzdělávacích pořadů pro děti pomáhá k získávání velkého množství informací, názornému osvojování si poznatků z různých oborů, rozšiřování slovní zásoby, možnosti výuce cizím jazykům, pomáhá v sociální oblasti, například řešení vztahových situací mezi lidmi - kladné a záporné postavy, dobro zvítězí nad zlem, poučení z chyb pohádkových postav.

Knihy a časopisy – patří k důležitému zdroji informací, ale bohužel ho čím dál častěji u starší podskupiny nahrazuje internet.

Díky knihám si děti obohacují slovní zásobu, učí se přemýšlet, rozvíjí svou představivost a fantazii, rozvíjí se v oblasti estetického vnímání (obrázky ilustrátorů), získávají poučení a samozřejmě nové informace.

PC, mobil, internet – rychlé a pohodlné získávání velkého množství informací. Díky výukovým programům si děti mohou názorně osvojovat nové poznatky a pracovní postupy z různých oborů, zdokonalovat se ve výuce cizích jazyků, seznámit se s krásnými místy a životem v zemích, do kterých nemohou cestovat. Starší děti využívají internet ke komunikaci s kamarády či rodinnými příslušníky po celém světě (whats up, skype..).

Velmi oblíbené jsou hry, různé výukové aplikace, které procvičují pozornost, schopnost soustředit se, pružnost reagovat na nové situace, hledání jiných řešení, paměť, rozvoj smyslového vnímání, aplikaci získaných vědomostí. Také je učí ovládnutí emocí – radost z výhry, smutek či vztek z prohry.

Téměř všechno má svá pozitiva a *negativa*, a jinak tomu není u vlivu médií. Nejvíce rizikově na děti obou podskupin působí především internet a aktivity na PC.

Ze zdravotního hlediska je rizikový čas strávený na počítači, který může vést k závislosti, bolesti hlavy, zad, rukou, krátkozrakosti, obezitě z nedostatku pohybu.

Rodiče dětí ze 4. – 5. tříd se už tolik nezajímají o aktivity na PC a mobilech, jako je tomu u těch mladších, a také jim tolik neradí s výběrem vhodných her. Kvůli častému hraní nedokáží rozlišovat zábavný svět počítačových her a realitu, při jednání se svými vrstevníky napodobují chování hrdinů a neuvědomují si nebezpečí, které s sebou nese. Většina dětí si také neuvědomuje, že všechny informace na internetu nemusí být pravdivé a měly by si je ověřovat i z jiných zdrojů. Chování, vyjadřování a názory některých ovlivňuje sledování svých idolů, např. youtuberů na sociálních sítích.

Riziková může být komunikace dětí přes sociální sítě, zneužití jejich důvěry a získávání osobních informací cizími lidmi, ale také nechť ke společnému trávení volného času se svými kamarády, např. při hrách na hřišti či v přírodě.

Internet má neblahý dopad na knihy a čtenářství, děti nenavštěvují knihovny, málo čtou.

Na tyto nástrahy médií se snažíme upozorňovat i ve školách, s dětmi si o nich povídáme, ukazujeme si různé životní příběhy, vhodnou motivací nabízíme jiné činnosti než je počítač, mobil a internet.

Mgr. Blanka Homolová, ZŠ Stupkova, Olomouc

Vystudovala jsem Pedagogickou fakultu univerzity Palackého v Olomouci, obor učitelství pro první stupeň základní školy. Učím od roku 1985, většinou žáky 3. až 5. ročníku. V současné době učím na základní škole Stupkova v Olomouci, která je zaměřena na rozšířenou výuku hudební výchovy a od 6. ročníku také na matematiku a informatiku.

Děti na prvním stupni základní školy jsou ovlivněni tím, jak je vedou rodiče a co všechno jim dovolí. V dnešní době mají všichni žáci ve třídě mobilní telefony, které používají ke komunikaci s rodiči. Málo kdo z dětí, ale mobilní telefon používá pouze pro kontakt s rodiči. Chytré mobilní telefony používají k vyhledávání informací na internetu a nezdědka kdy také k hraní her. Pro stejné účely využívají i tablety a počítače. Ve výuce mají používání mobilních telefonů zakázáno, toto ustanovení je i v řádu školy, kdy žák je povinen si při příchodu do školy telefon, tablet či jiné IT zřízení vypnout, je mu dovoleno si jej zapnout o velké přestávce. Důvodem omezení bylo nadměrné používání mobilů žáků převážně 2. stupně, nahrávání učitelů či spolužáků, podvody při písémkách a vůbec problémy v komunikaci mezi spolužáky (uzavření se do vlastního světa, problémy umět se srozumitelně vyjadřovat atd.)

Hodně žáků 3. ročníku, který v současné době učím, ve věku 8 a 9 let mají založený účet na sociálních sítích, všichni byli o rizicích poučení rodiči. Naše škola má každým rokem besedy s příslušníky Policie ČR, která o kyberšikaně s dětmi hovoří.

Jako velice pozitivní beru četbu knih, kdy si žáci chodí půjčovat knihy do knihovny a pravidelně jim je také kupují rodiče. Dnešní doba přináší i možnost stáhnutí knihy, což žákům také provádí rodiče. Spousta dětí se obrací k četbě časopisů, nejčastěji komiksů jako jsou Čtyřlístek, Simpsonovy či vyhledávají odborné časopisy o koních nebo jiných zvířatech, a kluci se zaměřením na sport, nejčastěji fotbal. V oblíbě jsou i křížovky, sudoku a osmisměrky.

Protože jsme zaměřeni na hudební výchovu, většina dětí si pouští písničky na youtube, pravidelně chodí na koncerty, navštěvují divadla anebo chodí do kina.

V televizi je spíše zajímaví pořady o přírodě a jiných kulturních zajímavostech, sledují pohádky, soutěže, komedie, seriály a detektivky. Co se týká zpravodajství, tak se spíše setkávám s tím, že zprávy žáci sledují spolu s rodiči. Například jsem byla překvapená tím, jak žáci třetí třídy dokáží živě diskutovat o volbě prezidenta.

Pokud bych měla vliv médií na žáky shrnout z mého pohledu, udělám to následovně:

Pozitivní vliv medií – rychlý zdroj informací z nejrůznějších oblastí, zdroj zábavy, Myslím, že většina rodičů mé třídy je rozumná a hlídá si, kolik času děti na počítači a mobilu tráví. Sama jsem doporučila používání počítačů na procvičení učiva českého jazyka a matematiky (vyjmenovaná slova, násobilka).

Negativní vliv – platí hlavně pro starší děti- přístup k závadným, nevhodným stránkám (setkáváme se, již v tak mladém věku, se sledováním stránek pro dospělé), nevhodné hry plné násilí, pasivní zábava, která nerozvíjí fantazii, kreativitu. Omezení pohybových aktivit, děti nechodí ven, chatují si dlouho do noci, bývají nevyspaní.

Mgr. Markéta Moravcová, ZŠ Dubňany

Vliv médií na společnost je známý fakt, ale do jaké míry mohou média, jako je TV, rádio, internet či noviny ovlivňovat naše děti?

Současná generace dětí na I. i II. stupně je v kontaktu s médii téměř nepřetržitě. Průměrné dítě na II. stupni de facto "srostlo" se svým mobilním telefonem, který momentálně uspokojuje velkou část jeho sociálních potřeb. Jakým způsobem tedy ovlivňují média děti staršího školního věku?

Média jsou pro mnoho lidí především zdrojem důležitých informací. Dospělý průměrně inteligentní jedinec je schopný k médiím přistupovat kriticky, ale dítě na II. stupni tuto dovednost postupně získává, ať už pomocí rodinných příslušníků, tak v rámci mediální výchovy, která je dnes povinnou na všech základních školách. Dnešní děti jsou mnohem více informované, než byly generace před nimi, což můžeme považovat za úspěch, nicméně dokážou si tyto děti "vytáhnout" z té kupy informací skutečně to, co potřebují? Dokážou pracovat a nakládat s těmito informacemi?

Pokud mám vycházet z mojí pedagogické praxe na I. i II. stupni základní školy, zastávám následující názor. Média dětem ukazují, jak by měl ideální svět vypadat. V televizi, ale i na internetu se setkávají pouze s krásnými, úspěšnými lidmi, kterým se vždy všechno daří. Modelky s vždy upravenými vlasy a stylisticky naprosto sladěným oblečením včetně bot, děti žijící ve fungujících rodinách v krásném rodinném domě s bílým labradorem. Dalo by se tedy říci, že média ukazují svět, jaký by měl být, ale NE jaký ve skutečnosti je. Další stránka věci zase nabízí černou kroniku v podobě vražd, loupeží a nehod, které jsou víceméně na denním pořádku, a na které většina dětí mladšího ani staršího školního věku už nikterak nereaguje. K tomu všemu přispívají i dnešní sociální sítě, které jsou založené výhradně na tom, že se děti předhání v tom, kde byli, co si nového a značkového koupili a kolik mají přátel. A to už vůbec nekomentují reklamu, která je především na sociálních sítích velmi dobře cílená a tedy i prudce efektivní. Média děti tlačí být pořád "in", což je psychicky, fyzicky a někdy i finančně dost náročné. Řekla bych, že dnešní generace díky masovým médiím nemá skutečnou představu o světě, pořád si myslí, že na ně někde někdo čeká. Na druhé straně jejich postavení není vůbec jednoduché, je skutečně těžké vypořádat se s tolika požadavky, které na Vás dnešní společnost klade.

Důležitým úkolem učitelů, ale i rodičů a vůbec dospělých je, vést děti ke kritickému přístupu k médiím, ať už jen tím, že budou pro své děti dobrým vzorem, ale i pomocí diskuze, kdy se mohou setkat s odlišnými názory. Učitel může žákům ukázat, že média mohou být skutečně přínosná, ale musí se s nimi umět pracovat.

Mgr. Katka Česalová, ZŠ Mánesova Otrokovice

Jmenuji se Katka Česalová a pracuji již 26. rok jako učitelka českého a německého jazyka na druhém stupni základní školy. Působila jsem na dvou základních školách - po dokončení Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem jsem nastoupila na ZŠ Mánesova Otrokovice, po několika letech jsem přešla na ZŠ Tř. Svobody ve Zlíně - Malenovicích a po osmi letech jsem se vrátila na ZŠ Mánesova Otrokovice, kde učím dosud. Vyučuji ve všech ročnících druhého stupně, pracuji tudíž s dětmi ve věku 11 - 16 let.

Pozoruji působení médií na své žáky již delší dobu a nejdříve bych zmínila působení kladné:

1. Internet - okamžité nalezení potřebných informací, všeobecný přehled, získávání širších souvislostí, orientace v aktuálním dění ve světě i u nás.

Záleží ovšem na typu žáka - na tom, jestli se zajímá o aktuální dění, jestli je v tomto podporován svou rodinou, jestli jsou mu vysvětlovány souvislosti, jestli dospělí členové rodiny odpovídají na jeho dotazy a diskutují s ním. Pokud za mnou žáci přijdou a chtějí vysvětlit něco, o čem si přečetli na internetu a nerozumějí tomu, nebo se mě zeptají na můj názor, vždycky si najdu chvíli, abychom se o daném problému pobavili a vysvětlili si případné nejasnosti.

2. Noviny, časopisy - jsou žáky méně využívány, v mnoha rodinách se v současné době časopisy ani noviny nekupují. Tam, kde ale k dispozici jsou, slouží zejména odborně zaměřené časopisy k poučení v oblastech, o kterou se žák nebo celá rodina zajímá, noviny pak k získání všeobecného rozhledu. Čtení obecně slouží ke zvyšování čtenářské gramotnosti, což je jedna z nejdůležitějších dovedností, kterou by si měl žák během základního vzdělávání osvojit.

V hodinách slohu pracujeme s novinami a časopisy, speciálně se zabýváme problematikou reklamy, jejím působení zejména na mladé lidi, psychologickými aspekty reklamy. Učíme se, jak se nepodlehout klamavé reklamě. Pracujeme s tiskovinami při výuce publicistických žánrů.

Žáci rovněž mohou nosit ukázat novinové články, v nichž objeví pravopisnou nebo výraznou slohovou chybu - tuto si poté vysvětlíme a uvedeme vše na pravou míru. (A žák dostane malou jedničku za pozornost a aktivitu.)

3. Televize - zajímavé pořady podle zájmu žáka - reportáže z oblastí, kam není snadné se osobně dostat, diskusní pořady na zajímavá vědecká témata, okamžité informace o dění ve světě i u nás, přenosy sportovních událostí, zajímavé filmy a seriály.

Velmi záleží na tom, jak rodina přistoupí ke sledování televize a výběru programů u svého dítěte. Toto je oblast, kterou škola může ovlivnit jen málo a rozhodující úlohu mají rodiče a další dospělí členové rodiny. Měli by pokud možno sledovat vybrané programy se svým dítětem, vysvětlovat při tom souvislosti, ptát se dítěte, jak danému pořadu rozumí, odpovídat na jeho otázky.

4. Počítačové hry - dobré počítačové hry rozvíjejí představivost, logické myšlení, pohotovost, strategické myšlení, předvídavost, komunikaci v angličtině či jiných cizích jazycích...

Zde může učitel, který se o určitou počítačovou hru zajímá a sám ji hraje, působit jako poradce pro žáka a do jisté míry kladně ovlivňovat a regulovat vztah žáka ke hraní počítačových her. Zásadní roli zde má ale rodina. Rodiče by opět měli vědět, jaké počítačové hry jejich děti hrají a s kým, jak dlouho a jak se při tom chovají. Rozhodně by měla být předem jasně stanovená pravidla, která by se měla dodržovat. Rodiče by měli znát alespoň základní principy dané hry a měli by si s dítětem popovídat, proč má zrovna tuto konkrétní hru v oblibě a čeho chce jejím hraním dosáhnout.

5. Facebook a další sociální sítě - získávání nových přátel, rychlá komunikace s lidmi z celého světa, okamžitá komunikace s přáteli, možnost rychlé domluvy, možnost procvičit si aktivně cizí jazyk, který se žáci učí, seznámení se se zajímavými vzdálenými místy prostřednictvím fotografií a videí,..

Je potřeba děti upozorňovat na nebezpečí skrytá na sociálních sítích, mít s dětmi dobrý vztah, aby neměly potřebu se na Facebooku před rodiči skrývat a dokonce se se svými problémy svěřovat neznámým lidem.

6. Počítačové aplikace - mnohé z nich slouží ke zdokonalování se v cizích jazycích, jsou zdarma a přispívají ke zvyšování znalostí v určitých oborech, o které se žáci zajímají.

Rodiče by opět měli mít přehled, jaké aplikace jejich děti používají, jestli jsou placené, co se pomocí nich naučí. V této oblasti mohou učitelé pomoci doporučením dobrých aplikací, jejich ukázkou, praktickým začleněním vhodné aplikace do výuky, osobním příkladem a zapojením žáků do své skupiny, vzájemným sledováním pokroků – např. v jazykové aplikaci Duolingo - při dosažení určitého počtu bodů týdně dostávají moji žáci motivační jedničku za aktivitu do němčiny. Samozřejmě také mají vždycky radost, když mě v průběhu týdne předběhnou v počtu získaných bodů a mně nedělá žádný problém pochválit je za to.

Nyní bych krátce zmínila záporné působení výše zmíněných médií, bude to platit pro všechny body:

- Riziko závislosti při neregulovaném a nekontrolovaném používání médií – obecně platí, že čím mladší dítě se dostane k nekontrolovanému používání médií, tím rychleji závislost vznikne.
- Riziko odcizení se běžnému normálnímu životu, osobní komunikaci, běžnému dorozumívání se se členy rodiny a kamarády.
- Riziko seznámení se s nevhodnými lidmi a závadnými skupinami lidí, kteří se mohou snažit dětem ublížit – Modrá velryba, zneužívání dětí, navádění k trestné činnosti,...
- Riziko přístupu na nevhodné internetové stránky – např. pornografické, stránky náboženských sekt, propagující fašismus,...
- Riziko zdravotních problémů – např. při dlouhodobém vysedávání u počítačových her, kdy dítě celé noci nespí, dlouhou dobu nejí, nepije a ztrácí pojem o realitě.
- Riziko vzniku obezity – pokud dítě místo běžného pohybu venku s kamarády pouze sedí u televize či počítače.

Všem těmto rizikům lze ale předcházet nastavením jasných pravidel při používání všech médií a jejich dodržováním v rodině i ve škole. Dále se dá nepříznivým dopadům působení médií předcházet komunikací s dětmi, odpovídáním na jejich otázky a všímáním si jejich problémů, zájmů i potřeb, vysvětlováním nejasností a objasňováním širších souvislostí. Velmi důležitý je také kladný příklad rodičů i učitelů.

Podle mého názoru mají všechna zmíněná média více kladných stránek než záporných. Dospělí by ale měli být rozumní, nikdy k používání médií své děti „neodkládat“, ale využívat informační zdroje pro jejich prospěch a poučení. Měli by své děti vést ke kritickému myšlení a schopnosti rozlišovat neověřené informace a skutečně ověřené zprávy z důvěryhodných zdrojů, k přemýšlení o sdělených skutečnostech a utváření si vlastního názoru.

Mgr. Helena Krpelanová, SOŠ Rimavský Sobota, Slovensko

Som učiteľka na Strednej odbornej škole a pracujem s mládežou približne 10 rokov. Je všeobecne známe, že všetky druhy médií ovplyvňujú život mladých ľudí. Sú ich samozrejmom súčasťou. Veď dnešná spoločnosť by sa bez nich už ani nezaobišla. Veľa času trávia pred počítačom, na internete, filmoch a hrách, ktoré sú v mobiloch. Televízia, časopisy, tlač, spravodajstvo ich až tak nezaujímajú.

Média ovplyvňujú mládež v pozitívnom aj negatívnom zmysle, v mnohých prípadoch vo veľkej miere. Počas tohto obdobia vidím ako sa vplyv médií zväčšuje, čoraz viac a viac preniká do ich životov. Ovplyvňuje ich životné názory, vedomosti, znalosti, správanie, oblečenie, reč, zdravotný stav, city, myšlienky, vzťahy ku spolužiakom, učiteľom, rodičom, rodine, životnému prostrediu, prírode, cudzím ľuďom...

Keďže vidím, že každú prestávku spolu žiaci nekomunikujú, len hľadajú a ťukajú do svojich mobilov (napr. aj keď cestujú) – dôsledkom toho je, že sa žiaci nevedia správne vyjadrovať. Pri skúšaní mnohokrát nevedia súvisle povedať pár viet. Majú problémy vyjadriť jasne a zrozumiteľne určité fakty. Ďalej, keďže sú na internete, pozerajú TV strácajú záujem o učenie sa. Média sú síce zdrojom rýchlych informácií a rozširujú ich svet poznania, ale v mnohých prípadoch aj nesprávnych informácií. Napr. v učňovských triedach sa ma žiaci pýtajú, že ako je možné to a to, či je pravda, keď ... Ide najmä o isté senzácie, neobvyčajné situácie, nereálne udalosti, ktorým uveria. Potom a o tom rozprávame. Myslím si, že sa na tým asi musia trochu zamýšľať, keď sa ma pýtajú či je to pravda alebo čo si o tom myslím.

Žiaci strednej školy by mali mať vlastné názory, vlastné postoje k daným udalostiam, životu okolo seba. Často toto chýba, nevedia zaujať postoj, názor. Keď aj už ho majú často sa prikláňajú k väčšine bez toho, aby o tom hlbšie porozmýšľali. Veľmi často sú ovládaní citmi, prvými počutými vyjadreniami. A keď si už aj vytvoria

nejaký postoj, tak trvajú na tom, že len ich názor je ten správny a nemôžu sa myliť. Aj v tomto vidím vplyv médií.

Správanie sa žiakov je veľmi rôzne. Niektorí sa snažia napodobniť známych hercov, spevákov, filmových hrdinov – v správaní, obliekaní, výbere priateľov, hudby, jedla,.... Správajú sa bezohľadne, povýšenecky, ľahostajne – všetko im je jedno, arogantne. Napr. jedno dievča aj v škole čítalo knihy s hororovou tematikou, čo ju ovplyvnilo navonok tak, že chodila v čiernom oblečení, len málokedy mala na sebe niečo farebné, a bola stále ponorená do tých hrôzostrašných príbehov. Ako náhle prestala takéto knihy čítať, už sa začala aj usmievať. U niektorých sa vyskytne aj agresívne správanie – nadávky, ponižovanie, výsmech, netrpezlivosť, hádky možno až šikanovanie. Mládež nič nezaujíma, nemajú cieľ, ktorý by chceli dosiahnuť, čo by chceli v živote robiť, čo by ich zaujímal. Sú ako keby bez zmyslu života, preto sa utiekajú do virtuálneho sveta, ktorý im ponúkajú práve médiá (fantastické, sci-fi programy). Mnohé médiá vyvolávajú v mládeži strach. Na biológii máme tému o oddychu napr. o spánku. Keď sa o tom rozprávame, či majú dostatok spánku, tak hovoria, že nie. Niektorí mi vravia, že nevedia dobre spať. V noci sa budia, alebo nevedia ísť spať skôr ako o dvanástej. Tiež vplyv médií, majú problém ísť spať skôr, pretože každý deň (väčšinu dní v týždni) sú skoro do rána napr. na internete. Žiaci sú unavení, podráždení, nevedia sa sústrediť – a strácajú záujem, pozornosť.

Mám na vec aj pozitívny pohľad, pretože nájdú sa aj žiaci, ktorí využívaním médií obohacujú svoj život, konanie. Sledujú dokumentárne filmy, rôzne vedecké výskumy, čítajú odborné články. Potom o tom vedia zaujímavo rozprávať. Niektorí (menšej miere) zase sledujú tlač a vedia zaujať správny postoj. Nemajú problém postaviť sa pred triedu, ich komunikačné schopnosti sú dobré. Vedia dobre využiť získané poznatky, či už na hodinách alebo v bežnom živote. Vedia sa ľahšie a lepšie pripraviť na život v dospelosti. Aj to im médiá môžu ponúknuť. Škoda, že ich len málo mladých ľudí vie využiť. Pomohlo by im to pri učení sa, získavaní vedomostí, zručností, spoznávaní krajín, kultúr.

Ťažko odhadnúť, ktoré médiá sú pre mládež vhodné a ktoré nevhodné. Mladý človek by mal do určitej miery vedieť (aj keď nevie), čomu veriť (ved' má rodičov, starých rodičov, učiteľov), vyberať informácie, relácie potrebné pre svoj život, pre rozvoj svojho poznania. Nájsť si nejaký cieľ, na to potrebuje najmä pozornosť

a starostlivosť rodičov, ktorí ho usmernia ešte aj v tomto veku, ak to neurobili skôr. A tak by im média mohli pomáhať v ich osobnostnom a citovom rozvoji.

Bc. Jana Grohmannová, DiS., sociální pracovnice OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí, oddělení péče o rodinu a děti, odboru sociálních věcí Magistrátu města Olomouce

K tématu bakalářské práce Pozitivní a negativní vliv médií na děti a mládež, bych se vyjádřila z pohledu sociální pracovnice pro náhradní rodinnou péči (NRP) a zaměřila bych se právě na nezletilé děti, které nejsou v péči svých rodičů či alespoň jednoho z nich, ale vyrůstají v náhradní rodině. Nejčastěji jsou to děti, které byly svěřené v rámci širší rodiny do NRP příbuzenské, a to většinou do výchovy prarodičů, tet a strýců, občasně i praprarodičů a výjimečně starším sourozencům. V menší míře se jedná o děti svěřené do NRP zprostředkované, pro které byli Krajskými úřady vybráni pěstouni z prověřených a odborně posouzených osob.

Téměř na každého z nás odmalička působí různá média, ale jakým způsobem se necháváme ovlivnit, záleží převážně na nás samotných, ale i na tom, co nám v dětství „dovolili“ a jak nám to nastavili rodiče či jiné osoby odpovědné za naši výchovu. Díky televizi, rádiu, tisku a Internetu každý den získáváme nejen spoustu informací, dozvídáme se o aktuálních událostech, rozšiřujeme si naše poznatky, snažíme se orientovat ve světě i životě, můžeme navštívit i velmi vzdálené krajiny, zprostředkovaně se dostaneme i na místa pro nás zcela nedostupná. Média nám slouží také k zábavě a rozptýlení, umožňují nám, ať už nepřímou jednostrannou či vícestrannou komunikaci, naplňují či zaplňují nám volný čas, očekáváme od nich nejen vědomosti, ale i pobavení, odreagování. Média ovlivňují naše názory, postoje, ovlivňují nás ve vytváření si veřejného mínění, jsou tématem našich rozhovorů, prostorem pro společné sdílení, a i tím vším ovlivňují od dětství vývoj naší osobnosti.

Mé vyjádření bude spíš jen zamyšlením nad tím, jak vliv médií vnímám u dětí svěřených do náhradní rodinné péče, poukázala bych na některá rizika, se kterými jsem se během své praxe setkala, ale také bych se podělila o několik příznivých výchovných podnětů.

Začala bych asi tím, že je třeba se zamyslet, jak to mají ti dospělí, co vychovávají děti. Jaké si ze svého dětství přinesli návyky, jaké mají zvyklosti v dospělosti, jakým způsobem svěřeným dětem předávají své osobní zkušenosti a jakým

jsou jim příkladem. Záleží na tom, do jaké míry se sami „vychovávající“ nechají ovlivňovat a manipulovat médii, zda sami umějí vyhodnotit informace a jak to je u nich se závislostí na televizi, internetu, případně hrách, zda a do jaké míry vůbec vnímají, že je zapotřebí od útlého věku výchovně působit na děti i ve vztahu k médiím. Je na zamyšlení, kolik z nich pomáhá dětem třídit a vyhodnocovat informace, která jsou často nesrozumitelné, protikladné, manipulativní. Kolik z nich si udělá čas na to s dětmi diskutovat, probírat to s nimi, vysvětlovat jim, jak to vidí právě oni, kterým děti nejvíce důvěřují. Je zapotřebí děti naučit mít svůj názor, byť je třeba jiný než mám já nebo jeho kamarád. Mluvit s dětmi o tom, že všechny informace, co slyší v rádiu, vidí v televizi, čtou na internetu, nemusí být vždy zcela pravdivé, byť působí věrohodně.

Řekla bych však, že nejčastějším rizikovým faktorem negativního vlivu médií na děti a mladistvé je nepřiměřeně dlouhý čas strávený u televize a počítače, ať už sledují filmy, hrají hry či komunikují přes internet. Mám však i pochopení pro vychovávající osoby, které zastupují rodiče, což jsou většinou prarodiče, že pod náporom povinností, tíhou starostí a únavy, jsou rádi, že je doma klid, když děti jsou zabaveni televizí či počítačem. A tu začíná obava ze vznikající závislosti na médiích a postupně silnější vliv médií na osobnost dítěte.

Vyjmenovala bych několik svých postřehů, které však nejsou nijak statisticky doloženy. Řekla bych, že nejméně se poslouchá v rodinách rádio, téměř nikde nemají žádné předplatné na denní tisk či časopisy a ani je moc nekupují. Nejčastěji je v rodinách zapnutá televize, a to i jen jako kulisa, kterou nikdo ani nesleduje. A někde ji nevypnou ani při návštěvě soc. pracovnice, jen ji ztlumí. Nemám však ve své klientele ani jednu rodinu, kde by nebyla alespoň jedna televize, počítač či notebook. A dá se říci, že dnes už většina dětí má mobilní telefon od 1. třídy. Nejčastější odpovědi dětí na trávení volného času jsou PC hry, televize, internet, facebook, což u některých dětí jsou jediné volnočasové aktivity. U pubertálních dětí je znát odklon od televize z obývacího pokoje k počítači za dveře svého pokojíčku. Jsou rodiny, kde se „dospělci“ s dětmi „perou“, kdo půjde na internet. Je znát, že pro děti je důležité mít přehled o tom, co „běží“ v televizi, jinak by v kolektivu neobstály. Někdy mám dojem, že se ztrácí vnímavost „co je dobře a co je špatně“, co je vlastně „normální“

Negativa vlivu médií na děti a mládež, které nejčastěji vnímám u dětí svěřených do NRP, jsou zřejmě běžná, tak jak odborné články uvádějí u ostatních dětí. Od dlouhého trávení času až po začínající závislosti na televizi, počítači, hrách a internetu.

Časté sledování filmů plných napětí a násilí, které se na děti přenáší a děti ztrácí citlivost rozpoznat hranice násilí, a s tím spojené riziko ztotožňování se s určitými vzory. Časté „surfování“ na internetu. ať nahodilé hledání toho, co ho zrovna napadne, nebo vyhledávání konkrétních stránek spojené s životním stylem mladých, vizáží, oblékáním, postavou, dietami a vším, co se dá zjistit pod heslem „jak být IN“, ale i se slovy láska, vztahy, milování, erotika, sex a pornografie, ale také deprese, sebepoškozování, ... Největší obava u těchto, často citově zraněných či deprivovaných, dětí je však z nevhodné komunikace přes internetové sítě s neznámými lidmi, kteří většinou mění svou identitu, vydávají se za jejich vrstevníky a umí s dětmi manipulovat. Komunikace začíná přátelsky, za účelem seznámení a navázání vztahu, od získávání osobních a kontaktních údajů, zasílání fotografií, je přiměřeně k pokoutným až hanebným aktivitám od erotické komunikace, zasílání intimních fotografií s následným vydíráním, že např. fotografie zveřejní, až k lákání k osobním setkáním, kdy došlo i k sexuálnímu násilí či pohlavního zneužití dětí či mladistvých. Dalším rizikem specifickým právě pro děti z NRP je vyhledávání rodičů, sourozenců a dalších příbuzných přes internet, nejčastěji facebook, a to bez toho, aby o tom věděli jejich pečující osoby či jiné zodpovědné osoby, které by s dětmi zjištěné informace probrali, pomohli jim je zpracovávat. Velkým rizikem může být, když děti se po internetu spojí s rodiči či jinými příbuznými, získají spoustu zkreslených či nepravdivých informací nebo je dokonce bez předešlé domluvy s pečujícími osobami navštíví nebo se s nimi někde sejdou. Jednou z možností, a to někdy možná i jedinou, je vyhledat a spojit se s rodiči dětí z NRP přes sociální sítě. Ale u nezletilých dětí by to vždy mělo být jen za přítomnosti zodpovědných osob, ať už jsou to jejich pěstouni či poručníci nebo někdo, kdo jim může být v tom nápomocen.

Dříve jsem měla za to, že v náhradních rodinách se negativní vliv médií neřeší v rámci prevence, ale až nastane nějaký závažnější problém - od těch méně závažných, čímž bylo například z důvodu dlouhodobého sezení u televize či počítače zhoršení prospěchu, až po zjištění, že dítě navštěvuje nějaké nevhodné stránky např. seznamky, sex, pornografie, nebo zjistili nevhodnou komunikaci na facebooku, apod. Ale mám i dost pozitivních zkušeností, kdy se pečující osoby zajímají, co jejich svěřené děti sledují, jaké PC hry hrají, snaží se zjistit, jaké stránky děti na internetu navštěvují, případně s kým komunikují. Ale že to není vůbec jednoduché, to asi všichni víme. A často o to víc, když pečujícími osobami jsou především prarodiče, kteří nejsou třeba tak dobře počítačově znalí a na záludnosti internetu sami nestačí. Podělím se tedy i o nějaké

dobré zkušenosti z návštěv v náhradních rodinách a rozhovorech s dětmi a jejich pěstouny a poručníky, jak řešili nástrahy negativního vlivu médií. U některých pečujících osob menších dětí bylo moc hezké, když se občas spolu dívali na pohádky a diskutovali a probírali, kdo je hodný, kdo zlý, proč to tak udělal, jak by to bylo správně, apod. A tak dospělí zjišťovali, jak to jejich svěřené děti vnímají, a přiměřeně věku jim pomáhali se orientovat a vyhodnocovat situaci, někdy třeba i s připodobněním reálné situace doma či ve školce. V některých rodinách mne překvapilo, že mají plán, na co se mohou děti v týdnu dívat a na co se budou dívat společně. Je moc příjemné pak při návštěvě rodině poslouchat, jak se společně o filmu či pořadu baví, jak si vyměňují názory, ptají se mne, zda jsem se to viděla a zapojují mne do diskuze. Někdy zase děti dostaly na vybranou, který z pořadů si vyberou, ale nemohly se dívat na vše, co by chtěly. Jsou rodiny, kde mají domluven čas, který mohou děti trávit u počítače. Dobrá zkušenost je i ohledně reklamy, když třeba přípravek „vychvalovaný až do nebes“, o kterém si mi dospělí sice myslíme své, koupíme a ukážeme dětem faktický účinek. Pěstouni občasně zkontrolují v historii počítače, které stránky dítě na internetu navštívilo. A ještě v krátkosti jeden dobrý příklad, kdy si 14-tiletá dívka na internetu psala údajně se 17-ti letým chlapcem, který ji psal manipulativní milostné dopisy a vyzíval ji ke společnému setkání a pěstounka na to jednou náhodně přišla. Nejprve se pěstounka na dívku velice rozčílila, že se nechá tak balamutit, ale nakonec se dohodly, že v elektronické korespondenci budou pokračovat společně. A tak po pěstounkou promyšleném obrátném dopisování, nakonec společně „odhalili“, že nejde o sedmnáctiletého mladíka, ale o dospělého muže a spoustu dalších protikladů a nesrovnalostí, které pro dívku bylo poučením, že není dobré všemu věřit, i když se jí to zdá věrohodné.

Po novele Zákona o sociálně právní ochraně dětí došlo od roku 2013 k velké změně a podpoře náhradní rodinné péče, v poskytování poradenství a odborné pomoci při výchově přijatých dětí, v podpoře jejich informovanosti, znalosti práv a povinností, pomoci při řešení konkrétní situace a problému, kterým rodina prochází, nabízení možnosti společného sdílení s ostatními pěstouny či individuální konzultace. Pečující osoby v rámci vzdělávání se účastní různých seminářů, a to i na témata spojená s negativními vlivy médií či riziky spojenými s nimi, šikany a kyberšikany, manipulace, závislosti, gamblerství apod. Myslím, že mezi pěstouny a poručníky je ještě dost těch, co si moc velkou obavu ohledně negativního vlivu médií na svěřené děti nepřipouštějí. Ale spousta pečujících osob si nejen vyslechne dobré rady, které pak praktikují nebo se

alespoň snaží uplatnit při výchově svěřených dětí. A když si sami nevědí rady, tak vyhledají pomoc odborníků. Co se týká dětí samotných, tak mám za to, že se nejvíce informací, poučení a doporučení ohledně nástrah a rizik internetu, elektronické komunikace s neznámými lidmi, závislosti na počítačových hrách a dalších možných negativních vlivů médií dozvídají ve škole. Mají asi většinou mnohem větší přehled v této oblasti než jejich pěstouni či poručníci. Ale přesto jsem zastáncem toho, aby se „mediální výchově“ prvotně věnovali rodiče a v náhradní rodině pečující osoby. V případě, že sami osoby odpovědné za výchovu dětí, nemají dostatek informací a zkušeností, jak si s nepříznivými vlivy médií, jejich riziky a nástrahami poradit, tak ať vyhledají odborné informace z článků, knih, případně to konzultují ve škole či s jinými odborníky.